

**Klass- och speciallärares upplevelser och användning av AKK i
smågruppsundervisning i lågstadieskolor i Svenskfinland**

Elin Lassila

Pro gradu-avhandling i logopedi

Handledare: Jessica Åkermarck och Stina Sundstedt

Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi

Matrikelnummer: 1802370

Utbildningslinjen för logopedi

Åbo Akademi

2023

**ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR HUMANIORA, PSYKOLOGI OCH
TEOLOGI**

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Logopedi	
Författare: Elin Lassila	
Arbetets titel: Klass- och speciallärares upplevelser och användning av AKK i smågruppsundervisning i lågstadieskolor i Svenskfinland	
Handledare: Jessica Åkermarck & Stina Sundstedt	
<p>En del skolelever är oförmögna att använda tal som sitt huvudsakliga kommunikationssätt till följd av utvecklingsrelaterade och förvärvade tillstånd. För att undvika begränsningar kopplade till detta samt stöda inläringen och den sociala delaktigheten hos dessa elever kan eleverna använda sig av anpassade kommunikationshjälpmedel. Alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) är ett samlingsnamn för samtliga kommunikationssätt som kan användas för att växelverka med omgivningen då den verbala och/eller skriftliga kommunikationen samt språkförståelsen inte möter de kommunikativa behoven. Elever som är utrustade med ändamålsenliga kommunikationshjälpmedel har bättre förutsättningar för att aktivt delta i undervisning. Dock tyder tidigare studier på att AKK inte alltid finns tillgängligt i skolmiljö och att såväl lärare som annan skolpersonal verkar sakna tillräcklig kunskap om AKK-användning. Det är därmed av vikt att kartlägga lärares kunskap om och erfarenhet av AKK och utreda hur användningen av AKK ser ut i undervisningen för att främja elevers inläring och sociala utveckling.</p> <p>Syftet med avhandlingen var att kartlägga klass- och /eller speciallärares självupplevda kunskap om och användning av AKK i smågruppsundervisning för lågstadieelever i behov av särskilt stöd i Svenskfinland. Vidare undersöktes hur eventuella samarbeten mellan lågstadielärare och talterapeuter ser ut i smågruppsundervisningen kring AKK-användning samt hur ansvarsfördelningen ser ut avseende implementering av AKK i smågruppsundervisning. Slutligen var ett delsyfte att ta reda på ifall elevernas ålder har en inverkan på lärarnas AKK-användning.</p> <p>Data samlades in med ett elektroniskt frågeformulär. Sammanlagt 28 lärare fyllde i enkäten.</p> <p>Resultaten tyder på att lärares självskattade kunskap om AKK varierar. En betydande andel lärare känner till olika AKK-metoder men det är färre som upplever att de har tillräcklig kunskap om AKK för att använda det. Detta kan tänkas bero på bristfällig handledning i AKK-användning och därmed avsaknad av strategier gällande hur lärarna kan implementera dessa metoder i smågruppsmiljö. Majoriteten av deltagarna önskade ytterligare utbildning gällande AKK-användning och därmed kan någon form av obligatorisk AKK-utbildning tänkas vara nödvändig för att främja lärares kunskap om detta. Många lärare har erhållit sin kunskap om AKK via talterapeuter, vilket understryker vikten av samarbete mellan lärare och talterapeut avseende AKK. Vikten av ett mångprofessionellt samarbete gällande anskaffning, handledning och implementering av AKK-hjälpmedel betonades av en stor del av lärarna. Ytterligare tyder resultaten på att ju mera arbetserfarenhet lärarna har, desto mindre belastande upplever de användningen av AKK inom smågruppsundervisningen. Inga signifikanta skillnader i lärarnas upplevelser av användning av AKK mellan yngre och äldre elever kunde observeras i studien, vilket även stämde överens med lärarnas självskattningar angående huruvida deras AKK-användning påverkas av elevernas ålder.</p>	
Nyckelord: Alternativ och kompletterande kommunikation, AKK, skolelever med komplexa kommunikativa behov, smågruppsundervisning	
Datum: 23.05.2023	Sidantal: 48 + 13

Innehåll

Inledning	1
Alternativ och kompletterande kommunikation (AKK)	2
Skolelever i behov av AKK	3
Att anskaffa och ta i bruk AKK-hjälpmiddel för barn i skolåldern	4
AKK-användning i skolmiljö	5
Syfte	7
Metod	8
Sekretess och hantering av persondata	9
Frågeformuläret	9
Målgrupp och rekrytering	11
Analys	12
Resultat	12
Deltagarnas bakgrundsuppgifter och information om smågruppernas utformning ..	13
Lärarnas kunskap om AKK	15
Lärarnas upplevelser av användning av AKK	18
Användning av AKK-metoder i smågruppsundervisningen	20
Lärares AKK-användning i förhållande till elevers ålder	23
Samarbete mellan lärare och talterapeut gällande AKK	26
Ansvarsfördelning kring AKK i smågruppsundervisning	29
Diskussion	30
Lärarnas kunskap om AKK	31

Lärarnas upplevelser av användningen av AKK	34
Användning av AKK-metoder i smågruppsundervisningen.....	35
Lärares AKK-användning i förhållande till elevers ålder.....	37
Samarbete mellan lärare och talterapeut kring AKK.....	38
Ansvarsfördelning kring AKK i smågruppsundervisning	39
Styrkor och begränsningar i studien	39
Klinisk implikation	41
Förslag till fortsatt forskning	42
Slutsats	43
Referenser	45

Inledning

Förmågan att kommunicera anses ofta vara en självklarhet, och för många sker kommunikationen snabbt och utan större ansträngning. Kommunikation används för att utbyta information, begära om någonting och växelverka med andra, vilket i sin tur bidrar till de sociala banden som kopplar personer till varandra, deras samhällen och deras kulturer (Glennen & DeCoste, 1997). Kommunikationen är en fundamental mänsklig kompetens (Cook m.fl., 2020; Nettelbladt & Salameh, 2007; Holyfield & Lorah, 2022; Andzik m.fl., 2016), och alla har rätt till att kommunicera oberoende av sitt kommunikationssätt (Glennen & DeCoste, 1997).

En del personer är oförmögna att använda tal som sitt primära kommunikationsmedel (Glennen & DeCoste, 1997). Utan förståeligt tal upplever personer med komplexa kommunikationsbehov betydliga begränsningar i sin kommunikation, delaktighet och inkludering inom samtliga vardagliga aspekter i livet, till exempel med tanke på utbildning, hälsovård och det sociala livet (Beukelman & Light, 2020). För att undvika dessa begränsningar och möjliggöra växelverkan med omgivningen använder sig dessa personer oftast av andra sätt att kommunicera (Glennen & DeCoste, 1997).

Kommunikationshjälpmedel erbjuder betydande möjligheter att förbättra kommunikationen hos personer med komplexa kommunikationsbehov (Beukelman & Light, 2020) och det är därmed viktigt att de barn som har svårigheter med att utveckla sitt språk och sin kommunikation förses med möjligheten till anpassade åtgärder för att stöda kommunikationen och språkutvecklingen på bästa möjliga sätt (Nettelbladt & Salameh, 2007).

Alternativ och kompletterande kommunikation (AKK)

Alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) är ett samlingsnamn som innefattar samtliga kommunikationssätt som personer i alla åldrar och med olika bakgrund kan använda sig av temporärt eller permanent för att växelverka med omgivningen då deras verbala och/eller skriftliga kommunikation samt språkförståelse inte möter deras kommunikativa behov (Beukelman & Light, 2020). De bakomliggande orsakerna till dessa svårigheter är oftast signifikanta och komplexa kommunikationsnedsättningar (Asha, u.å) eller en försenad tal- och/eller språkutveckling hos barn (Murray & Goldbart, 2009).

Alternativ kommunikation används för att kompensera för verbalt språk, medan kompletterande kommunikation används som stöd för den verbala kommunikationen (Asha, u.å.). De huvudsakliga målen med AKK är att stöda personer med komplexa kommunikationsbehov i att 1) utveckla, upprätthålla och/eller rehabilitera deras kommunikativa färdigheter och 2) öka deras delaktighet i det vardagliga livet (Beukelman & Light, 2020). Det rekommenderas att AKK introduceras så fort behovet är identifierat (Fäldt m.fl., 2020).

Det finns många olika typer av AKK som ofta delas in i lågteknologiska och högteknologiska varianter baserat på hur komplex den tekniska nivån på hjälpmedlet är (Griffiths m.fl., 2022). Lågteknologiska AKK-metoder kan vara till exempel gester och miner (Asha, u.å) samt pappersbaserade mappar och kartor bestående av ord, symboler, bilder och/eller fotografier. Högteknologiska kommunikationshjälpmedel i sin tur kan vara elektroniska apparater som producerar inspelade och/eller syntetiska röstmeddelanden (Clarke m.fl., 2016). Det är essentiellt att ha i åtanke att denna klassifikation baseras på hjälpmedlets tekniska komplexitet, inte på komplexiteten av användarens kommunikation (Griffiths m.fl., 2022). Både låg- och högteknologiska hjälpmedel används i AKK-intervention hos skolelever med komplexa kommunikationsbehov (Holyfield m.fl., 2019).

Oftast introduceras ett barn som är i behov av kommunikationshjälpmedel först till lågteknologiska alternativ (Clarke m.fl., 2016; Goldbart & Marshall, 2004), och ifall ett högteknologiskt alternativ tas i bruk senare är det viktigt att upprätthålla och utveckla lågteknologiska alternativ för att säkerställa tillgänglighet av kommunikationshjälpmedel i alla sådana situationer där högteknologiska hjälpmedel inte kan användas (Clarke m.fl., 2016; Light & McNaughton, 2012). Dessutom drar AKK-användare ofta nytta av att samtidigt använda både låg- och högteknologiska AKK-metoder, och termen ”AKK-system” används som ett samlingsnamn för alla olika typer av AKK som en person använder (Asha, u.å.n.d.).

Skolelever i behov av AKK

Variationer av utvecklingsrelaterade och förvärvade tillstånd är de vanligaste bakomliggande orsakerna till signifikanta verbala och skriftliga svårigheter hos barn i skolåldern (Beukelman & Light, 2020). För dessa skolelever är AKK en väsentlig del av kommunikationen både i vardagen och i skolmiljön (Beukelman & Light, 2020; Light & McNaughton, 2012). Exempel på utvecklingsrelaterade tillstånd som bidrar till kommunikativa svårigheter hos barn i skolåldern är grav intellektuell funktionsnedsättning, cerebral pares, Downs syndrom, autismspektrumtillstånd och utvecklingsrelaterad talapraxi (Beukelman & Light, 2020). De skolelever som drar nytta av AKK är därmed en heterogen grupp, och för att alla på bästa möjliga sätt ska gynnas av AKK är det av vikt att individualisera deras AKK-hjälpmedel på basen av deras individuella behov (Griffiths m.fl., 2022).

Fördelarna med AKK-användning hos skolelever med ovannämnda utvecklingsrelaterade tillstånd har dokumenterats med hjälp av tidigare forskning och det har visats att de positiva effekterna på dessa personers kommunikation, språk samt läs- och skrivkunnsighet som uppnåtts med hjälp av AKK har ökat talproduktionen hos en omfattande del av populationen. Dessutom kan AKK anses öka den sociala delaktigheten och minska

frustration och problematiskt beteende hos de elever som är beroende av AKK i sin vardagliga kommunikation (Beukelman & Light, 2020). Vidare kan AKK-användning som fokuserar på prelingvistisk kommunikation öka denna typ av kommunikativa beteende hos skolelever med multipla funktionsnedsättningar som konstaterats ha bristfällig kommunikation och samverkan med andra i interaktiva situationer (Holyfield, 2019). Även om AKK-interventioner inte har visat sig ha en klar för- eller nackdel för vissa elever, kan dessa ändå dra nytta av att specifika delar av AKK integreras i deras vardag, till exempel för att stöda strukturering (Gevarter m.fl., 2013).

Att anskaffa och ta i bruk AKK-hjälpmiddel för barn i skolåldern

Vid planerad anskaffning av AKK-hjälpmiddel är det viktigt att ta i beaktande varje enskilt barns motoriska, sensoriska, kommunikativa och inlärningsmässiga förutsättningar och behov såväl som deras omgivning, personliga preferenser och möjligheter till stöd från anhöriga (Griffiths m.fl., 2022). Ytterligare är det även av vikt att kontrollera huruvida barnets syn, hörsel, kognition, motivation och förståelse av symboler kan påverka vilken AKK-metod som lämpar sig för barnet (Murray & Goldbart, 2009; Goldbart & Marshall, 2004).

Beviljandet av AKK-hjälpmiddel till en skolelev är en process som sker i samarbete mellan många olika personer i barnets vardag, till exempel föräldrar, lärare, talterapeut och andra sakkunniga inom hälsovården, men ett aktivt deltagande från barnets sida krävs också för att processen ska fungera så bra som möjligt (Murray & Goldbart, 2009). Samtliga involverade har en egen uppgift inom denna process (Cook m.fl., 2020; Murray & Goldbart, 2009), men det är viktigt att det finns en överenskommelse mellan parterna om de långsiktiga kommunikativa målen för barnet (Murray & Goldbart, 2009). Talterapeuten utreder skolelevens kommunikativa och språkliga behov, funktioner och färdigheter, väljer passande AKK-metoder och handleder familjen och skolpersonalen i användningen av hjälpmedlet.

Läraren implementerar AKK-metoderna i undervisningen och klassrumsmiljön, men är också ansvarig för att stöda eleven i användningen av hjälpmedlet i skolmiljön samt evaluera huruvida hjälpmedlet implementeras i denna miljö på ett ändamålsenligt sätt (Cook m.fl., 2020).

Att implementera AKK i smågruppsundervisning kräver därmed 1) identifiering av ett passande kommunikationshjälpmedel (Sigafoos m.fl., 2016) och element inom hjälpmedlet, till exempel typ av symboler (Schlosser & Sigafoos, 2006), 2) val av prioriterade kommunikationsrelaterade mål, 3) handledning i användning av vald AKK-metod (Sigafoos m.fl., 2016), 4) implementering av specifika strategier för att använda hjälpmedlet (Schlosser & Sigafoos, 2006) och säkerställande av effektiv tillämpning av AKK-metoden, 5) utvärdering av effekterna av undervisning i AKK-användning, 6) identifiering och lösning av eventuella problem samt 7) ökad AKK-användning då eleven gör framsteg (Sigafoos m.fl., 2016). Enligt Soto (1997) uppger lärare att tid, möjlighet till handledning och stöd av talterapeuter samt näromgivningen är nödvändiga för att de på ett ändamålsenligt sätt ska kunna implementera AKK-användning i klassrumsmiljö.

AKK-användning i skolmiljö

Användning av AKK i skolmiljö är avgörande för inläringen och den sociala delaktigheten hos skolelever som använder AKK i den vardagliga kommunikationen (Iacono m.fl., 2022). Många av dessa skolelever med komplexa kommunikativa behov drar nytta av specialundervisning (Leatherman m.fl., 2022), speciellt i mindre grupper (Iacono m.fl., 2022). Tanken med smågruppsundervisning är att eleverna i behov av särskilt stöd får intensiv undervisning anpassad enligt deras individuella behov (Moody m.fl., 2000). De lärare som ansvar för undervisningen i dessa smågrupper bör besitta kunskap och färdigheter om användningen av AKK för att på bästa möjliga sätt stöda elevernas inläring och kommunikation (Da Fonte m.fl., 2016).

Elever som utrustats med effektiva kommunikationshjälpmedel har bättre förutsättningar för att delta aktivt i undervisningen i klassrumsmiljö, och därmed bör klassrum och andra utrymmen i skolmiljön tillämpas så att de erbjuder möjligheter för eleverna att se och utnyttja olika versioner av AKK, till exempel symboler. Symboler som inkluderas i klassrumsmiljö bör vara lättförstådda av klasskompisar som själv inte använder AKK som primär kommunikationsmetod, så att stödet kan implementeras i så många interaktiva situationer som möjligt i skolan (Kent-Walsh & Light, 2003).

Det har visat sig att kommunikationsfärdigheterna hos en samtalspartner signifikant påverkar utvecklingen av de kommunikativa färdigheterna hos personer som använder AKK. Eftersom effektiva kommunikativa färdigheter lägger grunden för framgång i skolmiljö är samtalspartnerns kommunikationsfärdigheter viktiga att uppmärksamma för att eleverna ska ha möjlighet att möta de akademiska kraven (Kent-Walsh, 2008). Således är förutom handledning av skolpersonal också tidig AKK-handledning till samtliga elever i klasser en viktig del av AKK-intervention i skolmiljö, eftersom detta möjliggör diskussion om vad AKK egentligen är och vilka bakomliggande orsaker som kan leda till att vissa elever drar nytta av AKK (Beck m.fl., 2000). Handledning riktad till elever kräver minimala förberedelser för att genomföras i klassrumsmiljö och är av nytta för samtliga elever (King & Fahsl, 2012), inte minst för att skolelevers attityder mot andra elevers användning av AKK har visats påverkas av hur bekanta de är med AKK sedan tidigare. Dock verkar attityderna inte påverkas av vilken typ av AKK-system som personen använder eller hur snabbt personen kan producera ett meddelande med hjälp av AKK-hjälpmedlet. Således kan AKK-intervention för samtliga elever i klassrummet främja utvecklingen av positiva attityder mot personer som använder AKK (Beck m.fl., 2002). Talterapeuter, lärare, vårdnadshavare och andra sakkunniga blir alltmer medvetna om fördelarna med användningen av AKK samt om lagstiftningen gällande gratis, lämplig utbildning för elever med funktionsnedsättningar, av

vilken AKK utgör en nödvändig och kritisk komponent. I takt med att medvetenheten och acceptansen kring AKK har ökat har behovet av att skolor förser elever med möjligheten till användning och undervisning med AKK blivit mera givet (Glennen & DeCoste, 1997). Trots detta är det inte alltid sagt att AKK finns tillgängligt för barn med komplexa kommunikativa behov i skolåldern, och många lärare och övrig skolpersonal saknar tillräcklig kunskap gällande AKK-användning och/eller information om fördelarna av AKK för att kunna implementera AKK i skolmiljö (Beukelman & Light, 2020). Dessutom upplever lärare brist på handledning (Aldabas, 2021; Da Fonte m.fl., 2016) samt menar att skolmiljön många gånger inte är främjande för AKK-användning (Aldabas, 2021). Detta kan leda till att barn inte ges möjligheten till AKK för att stöda deras språk och kommunikation under kritiska utvecklingsperioder (Beukelman & Light, 2020).

Det är därav viktigt att kartlägga lärares kunskap och erfarenhet om AKK samt att ta reda på hur användningen av AKK ser ut i smågruppsundervisning, eftersom det inte har gjorts liknande studier i finländsk miljö och för att den aktuella studiens resultat kan stöda samarbetet kring AKK mellan talterapeuter och lärare. Förhoppningen är dessutom att resultaten från denna studie ska kunna bidra till att skolelever som använder AKK ska få sina kommunikativa behov bemötta samt främja dessa elevers akademiska inläring och sociala utveckling.

Syfte

Det huvudsakliga syftet med studien var att kartlägga klass- och/eller speciallärares självupplevda kunskap om och användning av AKK i smågruppsundervisning för elever i behov av särskilt stöd i lågstadieskolor i Svenskfinland. Syftet med avhandlingen var även att undersöka hur samarbeten kring AKK ser ut mellan lågstadielärare och talterapeuter i smågruppsundervisningen. Därtill var det av intresse att ta reda på hur lärare upplever ansvarsfördelningen gällande AKK-användning i smågruppsundervisningen. Slutligen var

ett delsyfte att undersöka ifall elevens ålder har en inverkan på lärarens AKK-användning, det vill säga ifall det förekommer skillnader i lärares AKK-användning med yngre jämfört med äldre elever.

Forskningsfrågorna i studien var

- 1) Hurdan kunskap upplever lärare som undervisar i smågrupp sig ha om AKK, hur har de erhållit sin kunskap och var skulle de önska sig att lära sig mer om AKK?
- 2) Hur upplever lärare som undervisar i smågrupp användning av AKK?
- 3) Vilka olika AKK-metoder används i smågruppsundervisning på lågstadiet i Svenskfinland, hur ofta används olika AKK-metoder och på vems initiativ?
- 4) Finns det samband mellan lärares ålder eller arbetserfarenhet och deras kunskap, användning eller upplevelse av AKK?
- 5) Förekommer det skillnader i lärares upplevelser av AKK-användning i undervisning av yngre och äldre elever?
- 6) Förekommer det samarbete mellan lärare och talterapeut med tanke på AKK-användning i smågruppsundervisningen och vem ansvarar enligt lärare för att AKK anskaffas och används?
- 7) Hur upplever lärare att ansvarsfördelningen gällande AKK-användning ser ut i smågruppsundervisningen?

Metod

Studien genomfördes som en enkätstudie. Metoden för studien valdes på grund av att en enkät kan ge svar på de aktuella forskningsfrågorna och en informativ inblick i situationen i hela Svenskfinland, samt utifrån att metoden i fråga har fungerat väl i tidigare studier med liknande syfte. Studien beviljades etiskt tillstånd av den forskningsetiska nämnden vid psykologi och logopedi vid Åbo Akademi den 22 november 2022.

Sekretess och hantering av persondata

I samband med frågeformuläret skickades en informerad samtyckesblankett ut som innehöll information om studiens syfte, frågeformulärets innehåll, deltagarnas rättigheter samt sekretess gällande hantering av persondata och säkerställning av deltagarnas anonymitet (Bilaga A). Dessutom nämndes vad som krävs av deltagaren och omgivningen för att delta i studien samt en uppskattning av hur länge det tar att fylla i enkäten. Deltagarna informerades om att genom att fylla i och skicka i väg enkäten bekräftar de att de läst samtyckesblanketten och gett sitt samtycke till deltagandet. Det insamlade data från enkäten förvaras på en krypterad extern hårddisk i logopediutbildningens arkiv vid Åbo Akademi. Data på hårddisken kommer att sparas i fem år, efter vilket det kommer att förstöras. Data sparades i 94 dagar i enkätverktyget www.soscsurvey.de enligt verktygets egna principer, efter vilket all data i verktyget förstörs. Eftersom deltagarnas anonymitet kunde försäkras, kunde hantering av data ske på egen bärbar dator.

Frågeformuläret

Det elektroniska enkätverktyget SoSci Survey användes för att sammanställa frågeformuläret. Frågeformuläret fanns tillgängligt endast på svenska och utgjordes av fem delar med mellanrubrikerna: allmänna frågor, kunskap om AKK, lärarens upplevelse av AKK, AKK-användning i smågruppsundervisning samt samarbete mellan lärare och talterapeut. I frågeformuläret inkluderades flervalsfrågor, självskattningar med hjälp av visuella analogiska skalor (VA-skalor) och öppna frågor. Frågorna som inkluderades i enkäten var specifikt utformade för studien (Bilaga B). Det tog ca 15 min att fylla i frågeformuläret.

Den första delen av enkäten innehöll frågor relaterade till bakgrundsuppgifter om deltagarna och deras arbetserfarenhet. Frågor om utformningen av deltagarnas smågrupper inkluderades för att säkerställa att deltagarna faktiskt hörde till målgruppen för studien. I den andra delen i frågeformuläret kartlades deltagarnas upplevda kunskap om AKK, varifrån de

hade erhållit denna kunskap, vilka AKK-metoder de kände till och vilka metoder de upplevde att de har tillräcklig kunskap om för att kunna implementera dem i smågruppen. De flesta av dessa frågor besvarades med flervalsfrågor med möjlighet att ge ytterligare information som öppna svar, men en fråga om deltagarnas upplevda kunskap om AKK besvarades med hjälp av en VA-skala med extrempunkterna ”ingen kunskap” (0) och ”våldigt mycket kunskap” (100). På denna typ av fråga uppmanades deltagarna att skatta sina upplevda kunskaper om AKK genom att dra markören på skalan så att den motsvarar sina upplevelser. Vid analysen av svaren omvandlades skalan till en procentskala, eftersom svaren som angavs låg mellan 0 och 100. Liknande skalor förekom även i den tredje delen av frågeformuläret, vars syfte var att kartlägga lärarnas egen uppfattning om användning av AKK i smågruppsundervisning. Deltagarna uppmanades i denna del av enkäten att skatta fem olika påståenden på VA-skalor (se figur 1).

Figur 1

Utdrag ur den tredje delen av frågeformuläret.

Anteckning: Ett exempel på en VA-skala med extrempunkterna ”Helt av annan åsikt” och ”Helt av samma åsikt”.

Med frågorna i den fjärde delen av frågeformuläret kartlades hur användningen av AKK ser ut inom smågruppsundervisningen, till exempel vilka olika AKK-metoder som används i samband med smågruppsundervisningen och huruvida lärare upplever att deras AKK-användning påverkas av elevers åldrar. Majoriteten av frågorna i denna del av frågeformuläret var flervalsfrågor, men påståendet ”jag upplever att äldre lågstadiesbarn är i

lika stort behov av AKK som yngre lågstadiebarn i samma situation” besvarades med skattningar på en VA-skala med extrempunkterna ”helt av annan åsikt” och ”helt av samma åsikt”. Majoriteten av frågorna i den femte och sista delen i frågeformuläret var flervälsfrågor som kartlade eventuella samarbeten kring AKK mellan lågstadielärare som undervisar i smågrupp och talterapeuter. Ett påstående om relevansen av samarbete mellan lärare och talterapeut kring AKK-användning i smågruppsundervisning inkluderades och besvarades med hjälp av skattningar på en VA-skala med extrempunkterna ”helt av annan åsikt” och ”helt av samma åsikt”. Slutligen inkluderades en öppen fråga, där lärarna fritt kunde skriva ner önskemål och tankar om samarbeten med talterapeut kring användningen av AKK.

Målgrupp och rekrytering

Målgruppen för studien var klass- och/eller speciallärare med ansvar över smågrupper vid olika lågstadier i Svenskfinland. Inklusionskriterierna var att lärarna var utbildade klass- eller speciallärare och att de var ansvariga för sina egna statiska smågrupper i finlandssvenska lågstadier. Exklusionskriterierna var att lärarna saknade sina egna smågrupper eller att smågrupperna bestod av fler än tio elever. Regionala lärarföreningar som tillhör Finlands svenska lärarförbund FSL kontaktades ($n = 29$ föreningar), varav 16 lärarföreningar gick med på att distribuera enkäten vidare till sina medlemmar och eventuellt ytterligare sex lärarföreningar som dock inte bekräftade medverkan. Frågeformuläret skickades ut till cirka 5000 finlandssvenska lärare via fackförbunden den 4 januari 2023, cirka 3800 lärare via Facebook-gruppen ”Undervisningstips i Svenskfinland” den 9 januari 2023 samt 134 speciallärare via Facebook-gruppen ”Speciallärarna i Svenskfinland” den 10 januari 2023. Dock tillhörde troligen inte alla som nåddes av enkäten målgruppen, eftersom många medlemmar i de regionala lärarförbunden och Facebook-gruppen ”Undervisningstips i Svenskfinland” sannolikt jobbar med andra elevgrupper. Vidare skickades formuläret ut till 13 rektorer för skolor i Borgå, Raseborg, Nykarleby, Jakobstad och Vasa, av vilka åtminstone

nio rektorer distribuerade frågeformulären till sina skolors speciallärare. För att frågeformuläret skulle kunna distribueras till skolan i Vasa med smågruppsundervisning krävdes forskningslov av skolans rektor, vilket beviljades 23.01.2023. Länken till frågeformuläret var aktiv mellan den 4 januari och den 30 januari 2023. Frågeformuläret besvarades av sammanlagt 28 finlandssvenska special- och klasslärare med ansvar för egna smågrupper.

Analys

I och med att frågeformuläret utgjordes såväl av flervalsfrågor, öppna frågor som av skattningar på VA-skolor analyserades data både med kvantitativa och kvalitativa metoder. Majoriteten av data analyserades kvalitativt, men en del analyserades kvantitativt med hjälp av programmen IBM SPSS Statistics 29 och Microsoft Excel för Windows.

Spearman's korrelationsanalys utfördes för att undersöka ifall det fanns statistiskt signifikanta samband mellan deltagares ålder och arbetserfarenhet samt upplevd kunskap, upplevd bekvämlighet och upplevelser gällande huruvida elevernas ålder påverkar lärarnas användningsgrad av AKK med dem. Därtill användes t-test för att undersöka möjliga skillnader mellan lärare som undervisar yngre elever (åk 1–3) och lärare som undervisar äldre elever (åk 4–6) vad gäller upplevelse av AKK-användning. Ett p -värde under 0,05 betraktades som statistiskt signifikant.

Resultat

I resultatdelen presenteras först bakgrundsuppgifter om deltagarna och information om utformningen av deltagarnas smågrupper. Resultaten från frågeformuläret presenteras sedan tematiskt utifrån forskningsfrågorna.

Deltagarnas bakgrundsuppgifter och information om smågruppernas utformning

Deltagarnas bakgrundsuppgifter presenteras i tabell 1 och information om antalet elever i smågruppen samt elevernas medelålder kan observeras i tabell 2.

Tabell 1

Lärarnas bakgrundsuppgifter (n = 28).

		<i>n</i>	%
Kön	Kvinna	27	96,4
	Man	1	3,6
Ålder	24 – 28	2	7,1
	29 – 33	5	17,9
	34 – 38	3	10,7
	39 – 43	2	7,1
	44 – 48	4	14,3
	49 – 53	4	14,3
	54 – 58	7	25
	59 – 63	1	3,6
Landskap	Egentliga Finland	2	7,1
	Mellersta Österbotten	1	3,6
	Norra Österbotten	1	3,6
	Nyland	11	39,3
	Åland	1	3,6
	Österbotten	12	42,9
Utbildning	Klasslärare	4	14,3
	Speciallärare	16	57,1
	Annat, vad?	8	28,6
Arbetserfarenhet inom smågruppsundervisning	0,5 – 4,5 år	12	42,9
	5 – 9 år	3	10,7
	10 – 14 år	5	17,9
	15 – 19 år	5	17,9
	20 – 24 år	1	3,6
	25 – 29 år	1	3,6
	30 – 34	1	3,6
Ansvarig lärare för en statisk smågrupp	Ja	23	82,1
	Nej	4	14,3
	Annat, vad?	1	3,6

Anteckning: Vid frågan om utbildning kunde lärarna välja alternativet ”annat, vad?” samt komplettera med ett annat svar. Svar som rapporterades på det alternativet var specialklasslärare ($n = 5$; 17,9 %), skolgångshandledare ($n = 1$, 3,6 %), klasslärarstuderande ($n = 1$; 3,6 %) samt specialklasslärare, barnträdgårdslärare och musikerapeut ($n = 1$; 3,6 %).

Samtliga deltagare som angav sig ha någon av dessa utbildningar hade också antingen en klass- eller speciallärarutbildning. Vid frågan huruvida lärarna är ansvariga för en statisk smågrupp svarade $n=1$ ”annat, vad?”, och kompletterade med informationen om att sammansättningen av smågruppen är föränderlig och ändrar efter behov. Vissa elever är enligt läraren del av smågruppen året runt, medan andra elever ingår i gruppen under kortare perioder. Läraren rapporterade att två nya elever nyligen hade börjat i smågruppen.

Tabell 2

Uppgifter om utformningen av lärarnas smågrupper ($n = 27$).

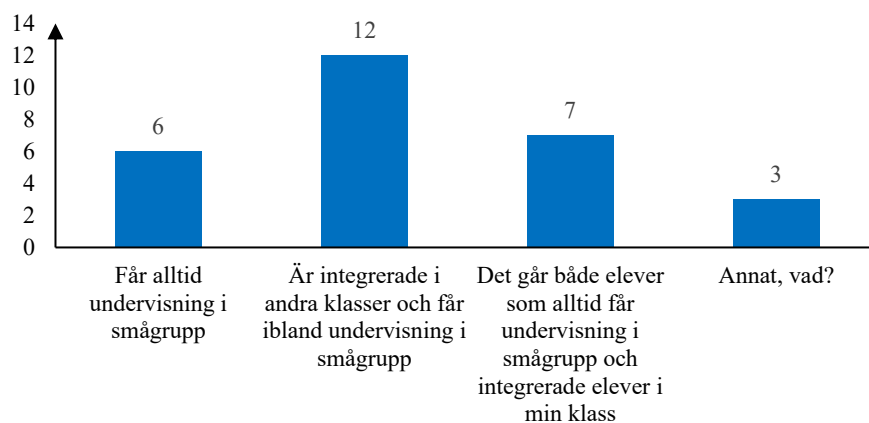
		<i>n</i>
Antal elever i smågruppen	1 elev	1
	3 elever	2
	4 elever	5
	5 elever	5
	6 elever	5
	7 elever	1
	9 elever	4
	10 elever	2
	11 elever	1
	16 elever	1
Elevernas medelålder	7 år	1
	8 år	8
	9 år	5
	10 år	8
	11 år	2
	12 år	1
	Äldre än 13 år	2

Anteckning: Vid frågan om antal elever som hör till lärarnas smågrupper svarade $n=1$ att smågruppen allt som allt innefattar 16 elever, men högst 5 åt gången. Detta svar dokumenterades som 16 i tabellen ovan. Ytterligare svarade $n=1$ att hen inte har en egen smågrupp för tillfället, och av denna orsak exkluderades denna lärares svar ur tabellen med uppgifter om lärarnas smågrupper. Därav $n = 27$, trots $n = 28$ i studien för övrigt.

Se figur 2 för information om kontinuiteten av smågruppsundervisning för eleverna i lärarnas klasser.

Figur 2

Kontinuiteten av smågruppsundervisning för eleverna i lärarnas klasser.

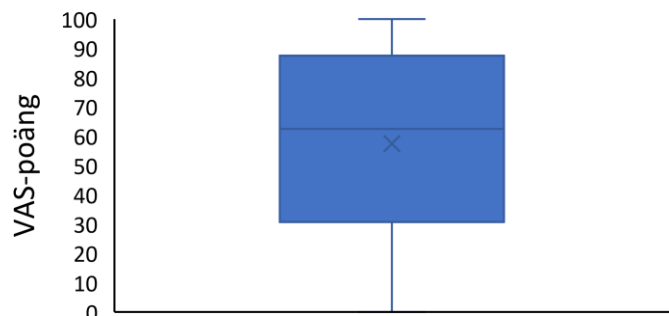
Anteckning: På frågan ”får eleverna i klassen du undervisar alltid undervisning i smågruppen eller är de integrerade i andra klasser?” fick lärarna möjligheten att välja ”annat, vad?” som svarsalternativ och komplettera med ett mer utfyllande svar. $N=3$ valde detta svarsalternativ, och kompletterade med att eleverna får någon enstaka lektion i veckan undervisning inom allmän undervisning, att eleverna till största delen får undervisning i smågrupp samt att de i huvudsak får undervisning i smågrupp, men att de är integrerade i den allmänna undervisningen i vissa specifika ämnen.

Lärarnas kunskap om AKK

Vid frågan om lärarna vet vad AKK är svarade samtliga ($n = 28$) jakande. För att ytterligare ta reda på hur mycket kunskap de upplevde att de hade om AKK ombads de skatta mängden kunskap de upplever att de besitter om AKK på en VA-skala med extrempunkterna ”ingen kunskap” och ”våldigt mycket kunskap”. Se figur 3 för lärarnas skattningar.

Figur 3

Lärarnas skattningar som svar på frågan ”hur upplever du din kunskap om AKK?” på en VA-skala skala mellan 0 och 100

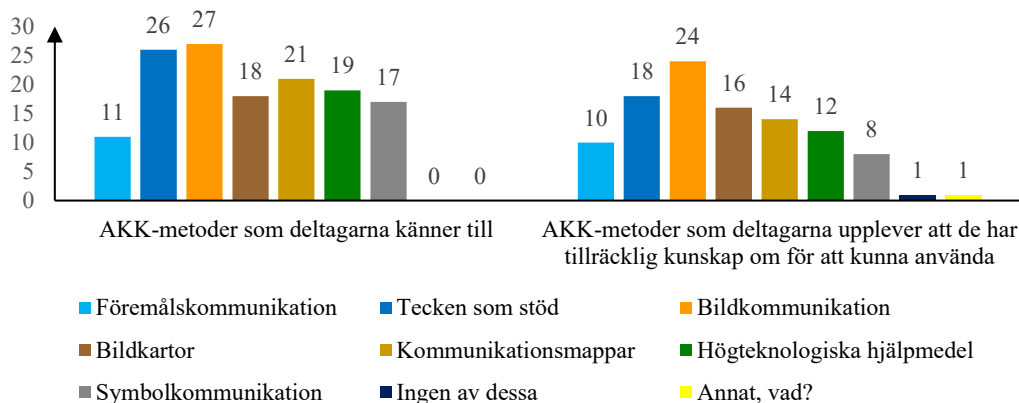

Anteckning: Låddiagrammet visualiserar lärarnas upplevelser om hur mycket kunskap de har om AKK. $N=28$. Krysset i låddiagrammet står för medianen. VA-skalans nollpunkt motsvarar ”ingen kunskap” och 100 på skalan motsvarar ”våldigt mycket kunskap”.

Med hjälp av flervalsfrågor kartlades vilka olika AKK-metoder lärarna kände till samt vilka olika AKK-metoder de upplevde att de hade tillräcklig kunskap om för att använda metoderna i smågruppsundervisningen. Se figur 4 för deras svar.

Figur 4

Lärarnas upplevelser gällande vilka AKK-metoder de kände till samt vilka AKK-metoder de upplever att de har tillräcklig kunskap om för att använda.

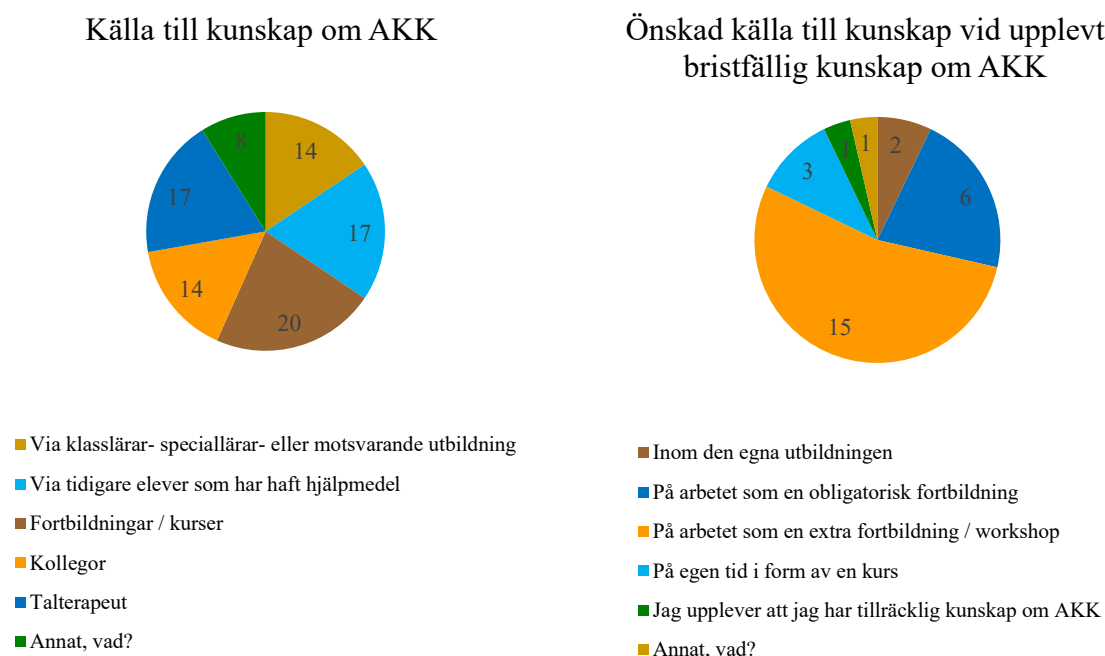

Anteckning: Lärarna hade möjligheten att välja svarsalternativet ”annat, vad?” och komplettera med ett eget svar. $N=1$ valde detta svarsalternativ på frågan gällande vilka AKK-metoder som deltagarna upplever att de har tillräcklig kunskap om för att använda, och angav att hen har tillräcklig kunskap om en kombination av cochleaimplantat, mikrofon och högtalarsystem för att använda dessa som AKK i smågruppsundervisningen. $N=28$.

Se figur 5 för lärarnas svar gällande varifrån de erhållit kunskap om AKK samt hur och/eller var de skulle önska att lära sig mer om AKK ifall de upplevde bristfällig kunskap gällande detta.

Figur 5

Hur lärarna erhållit sin kunskap om AKK samt var och/eller hur de skulle önska att lära sig mer om AKK ifall de upplever bristfällig kunskap gällande detta

Anteckning: Vid frågan var lärarna har erhållit sin kunskap om AKK kunde de välja ett eller flera svarsalternativ, därav fler svar än deltagare i studien. På denna fråga valde $n=8$ alternativet ”annat, vad?”. Svar som uppgavs som komplettering till dessa svar var via eget barn med specialbehov ($n=2$), litteratur ($n=1$), Valteri Skilla-skolan ($n=1$), ergoterapiutbildning ($n=1$), Folkhälsan ($n=1$), samarbete med Karlstadsmodellens grundare och talterapeut ($n=1$) samt via böcker, internet och talterapeuters Instagram-konton ($n=1$). Vid frågan gällande var och/eller hur de skulle önska att få mera kunskap om AKK kunde de välja endast ett svarsalternativ. På denna fråga valde $n=1$ svarsalternativet ”annat, vad”, men kompletterade trots uppmaning inte med ytterligare svar. Lärarna hade även möjligheten att välja svarsalternativet ”På egen tid genom att själv ta reda på mer om AKK”, men ingen av dem valde detta, därav exkluderades detta svarsalternativ från cirkeldiagrammet. $N=28$.

Lärarnas upplevelser av användning av AKK

I tabell 3 framgår medelvärden och standardavvikelseerna av lärarnas skattningar av självupplevd kunskap, upplevd bekvämlighet och upplevelser gällande huruvida elevernas ålder har en inverkan på lärarnas användning av AKK. Alla dessa skattades med hjälp av påståenden på VA-skolor med extrempunkterna ”helt av annan åsikt” och ”helt av samma åsikt”, förutom den första frågan som skattades på en VA-skala med extrempunkterna ”ingen kunskap” och ”våldigt mycket kunskap”. Resultaten från Spearmans korrelationsanalyser mellan ovannämnda parametrar och lärarnas ålder och arbetserfarenhet presenteras också i tabell 3.

Tabell 3

Korrelationstabell över samband mellan lärarnas ålder och arbetserfarenhet samt upplevd kunskap, upplevd bekvämlighet och upplevelser gällande huruvida elevernas ålder har en inverkan på lärarnas användning av AKK. Dessutom framgår medelvärdena och standardavvikelsena på lärarnas skattningar på de olika påståendena i tabellen.

	Medelvärde på VA-skattning (SD)	Ålder <i>rs (p)</i>	Arbetserfarenhet <i>rs (p)</i>
Hur upplever du din kunskap om AKK?	58,11 (28,19)	-,19 (,16)	,27 (,16)
Jag känner mig bekväm med att använda AKK	65,54 (29,62)	-,11 (,27)	,04 (,83)
Jag upplever att AKK är lätt att ta i bruk och använda	61,68 (29,49)	-,24 (,10)	,02 (,89)
Jag upplever att det är arbetsdrygt att använda AKK	53,50 (25,50)	-,07 (,35)	-,38 (,04*)
Jag upplever att eleverna gynnas av AKK i undervisningen	90,36 (15,62)	,15 (,22)	-,05 (,77)
Jag upplever att eleverna gynnas av AKK i kommunikationen	90,11 (16,33)	,06 (,36)	,16 (,40)
Jag upplever att äldre lågstadiebarn är i lika stort behov av AKK som yngre lågstadiebarn i samma situation	68,67 (23,56)	,15 (,22)	,09 (,63)

Anteckning: Skattningarna gjordes på en VA-skala där 0 motsvarar "helt av annan åsikt" och 100 "helt av samma åsikt".

* $p < ,05$

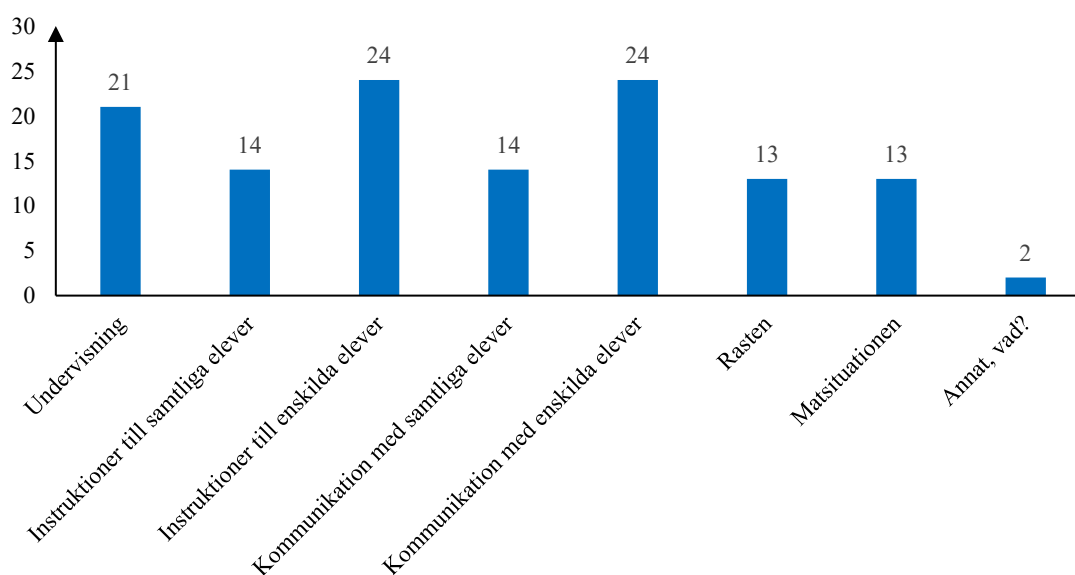
Användning av AKK-metoder i smågruppsundervisningen

Vid frågan om vilka personer som använder AKK i samband med smågruppsundervisningen rapporterade $n=4$ (14,3 %) att endast läraren använder, $n=21$ (75 %) att båda av dessa använder och $n=3$ (10,7 %) att ingendera använder. Ingen deltagare rapporterade att endast assistenten använder AKK i samband med smågruppsundervisningen. Som svar på frågan på vems initiativ AKK används i smågruppsundervisningen enligt lärarna svarade $n = 27$ att AKK används på lärarens initiativ, $n = 14$ svarade att det används på assistentens initiativ, $n = 13$ svarade att det används på elevens initiativ och $n = 3$ svarade att det används på någon annans initiativ. Lärarna som angav att AKK används på någon annans initiativ kunde ange tilläggsinformation, och svaren som angavs var Valteri Skilla ($n = 1$), talterapeut ($n = 2$) samt familj och nätverk ($n=1$). På denna fråga kunde lärarna välja ett eller flera svarsalternativ.

I figur 6 framgår i vilka situationer AKK används i samband med smågruppsundervisningen enligt lärarna.

Figur 6

Lärarnas svar på frågan ”i smågruppsundervisningen används AKK i samband med...”

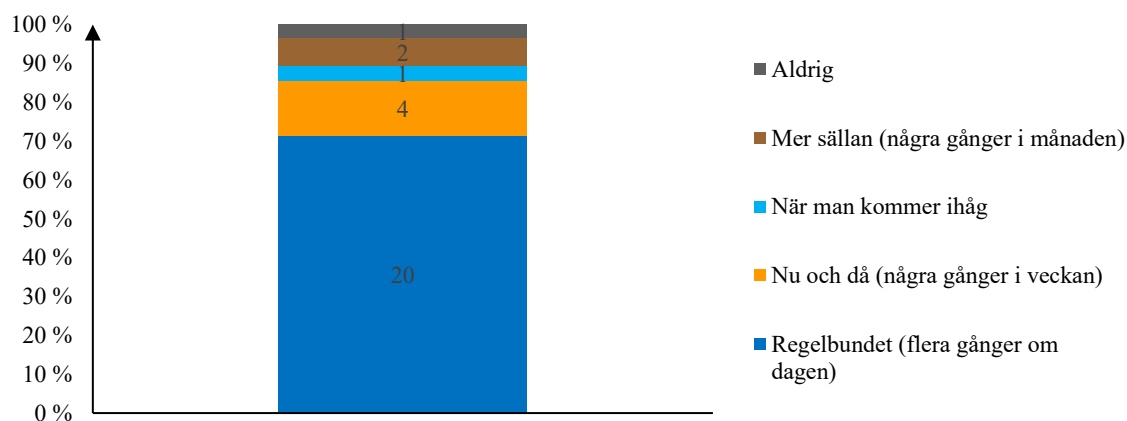

Anteckning: I stapeldiagrammet visualiseras situationer i samband med smågruppsundervisningen i vilka lärarna använder AKK. $N=2$ valde svarsalternativet ”annat, vad?”, och $N=1$ av dessa kompletterade med att hen använder AKK i samband med WC-besök, förflyttningar från en plats till en annan och scheman. $N=1$ svarade att hen inte alls använder AKK just nu. Lärarna hade möjlighet att välja ett eller fler svar, därav fler svar än deltagare i studien. $N=28$.

I figur 7 visualiseras hur ofta AKK används i smågruppsundervisningen. De personer som valde svarsalternativen ”sällan” eller ”aldrig” upp gav på uppmaning orsakerna till detta, och dessa orsaker presenteras i samband med diagrammet.

Figur 7

Frekvens av AKK-användning i lärarnas smågrupper.

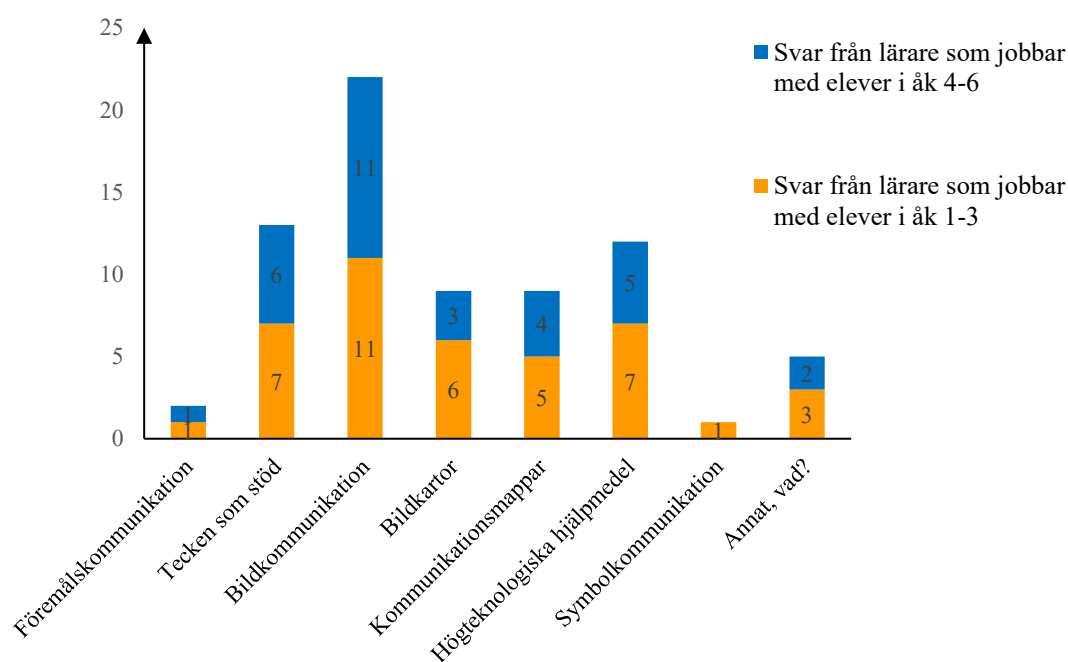
Anteckning: I stapeldiagrammet kan man observera hur ofta AKK används i smågruppsundervisningen enligt lärarna. Lärarna hade även möjlighet att välja svarsalternativet ”ytterst sällan” (några gånger i året), men eftersom $n=0$ valde detta svarsalternativ exkluderades detta från stapeldiagrammet. De som valde svarsalternativen ”mer sällan” eller ”aldrig” ($n=3$) uppmanades att komplettera med motivering om varför det används sällan. $N=1$ svarade att AKK sällan används på grund av

tidsbrist, $n=2$ använde AKK sällan på grund av avsaknad av elev i behov av AKK i deras smågrupper. $N=28$.

I figur 8 presenteras vilken eller vilka sorters AKK som används i smågruppen. Lärarna kunde välja ett eller flera svarsalternativ. I diagrammet åtskiljs svar från lärare som jobbar med smågrupper där medelåldern för eleverna är mellan 5 och 9 år, och smågrupper där medelåldern för eleverna är mellan 10 och 14 år.

Figur 8

Olika sorters AKK-metoder som används i smågrupper med yngre och äldre elever.

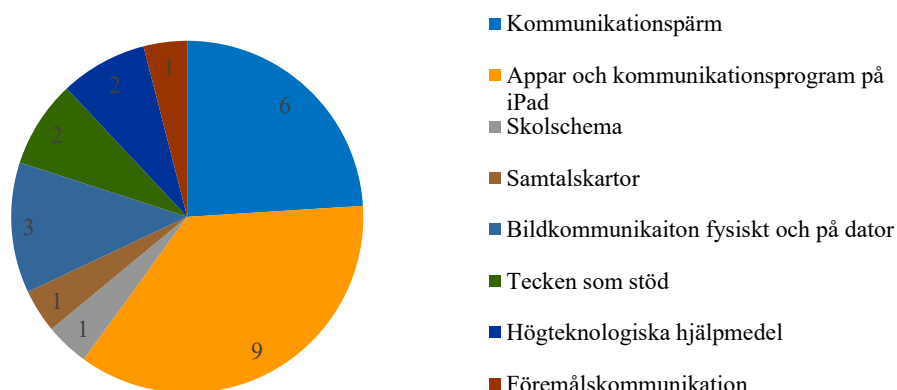

Anteckning: Stapeldiagrammet visualiserar de AKK-metoder som används i lärarnas smågrupper. Lärarna hade möjligheten att välja svarsalternativet ”annat, vad?” och komplettera sina svar, och $n=5$ valde denna möjlighet. Svar som kompletterades med var applikationer på iPad ($n=1$), bildschema ($n=1$), cochleaimplantat, mikrofon och högtalarsystem ($n=1$) och ritprat ($n=1$). $N=1$ kommenterade att hen inte använder någon form av AKK just nu.

Lärarna ombads ange ifall eleverna i deras klasser använder någon sorts personligt AKK, och ifall de svarade jakande på frågan ombads de även nämna vilken sorts personligt AKK som används. $N = 14$ (50 %) svarade jakande på frågan, och resten nekande. Se figur 9 för vilka olika sorters personliga AKK-hjälpmedel som rapporterades användas av eleverna i lärarnas smågrupper.

Figur 9

Personliga AKK-hjälpmedel som används av elever i lärarnas smågrupper.

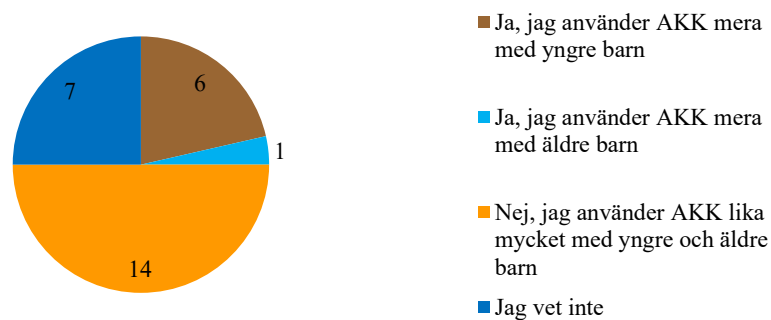
Anteckning: Cirkeldiagrammet visualiserar vilka olika sorters personliga AKK-metoder som används i lärarnas smågrupper. Ett flertal lärare nämnde fler än ett hjälpmedel, därav fler svar än antal deltagare som svarade på frågan. $N=14$.

Lärares AKK-användning i förhållande till elevers ålder

Lärarna skattade huruvida de upplever att deras användning av AKK påverkas av elevernas ålder, det vill säga ifall de upplever att de använder AKK oftare, lika mycket eller mer sällan med yngre barn jämfört med äldre barn. Lärarnas skattningar kan observeras i figur 10.

Figur 10

Lärarnas upplevelser huruvida elevernas ålder påverkar lärarnas användning av AKK i smågruppsundervisningen. Svaren angavs som respons på frågan ”upplever du att din användning av AKK påverkas av elevens ålder?”.

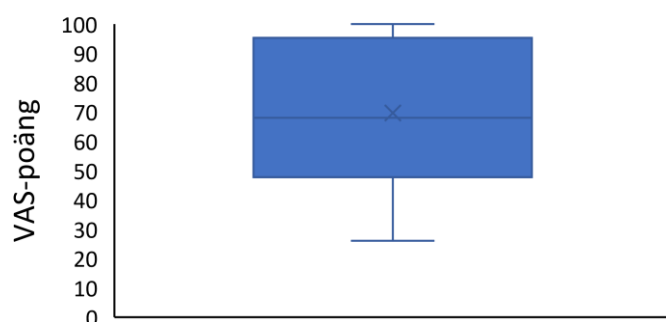

Anteckning: I cirkeldiagrammet framgår klass- och speciallärares självupplevda användning av AKK i relation till elevernas ålder. $N = 28$.

I figur 11 framgår lärarnas skattningar gällande huruvida de tycker att äldre lågstadiebarn är i lika stort behov av AKK som yngre lågstadiebarn i samma situation. Skattningarna utfördes som svar på påståendet ”jag upplever att äldre lågstadiebarn är i lika stort behov av AKK som yngre lågstadiebarn i samma situation”, och de utfördes på en VA-skala med extrempunkterna ”helt av annan åsikt” och ”helt av samma åsikt”.

Figur 11

Lärarnas åsikter gällande huruvida yngre och äldre lågstadiebarn är i lika stort behov av AKK mätta på en VA-skala mellan 0 och 100.

Anteckning: Låddiagrammet uppvisar lärarnas åsikter gällande huruvida yngre och äldre lågstadiebarn är i lika stort behov av AKK. $N=28$.

T-test användes för att undersöka om lärares upplevelse av AKK-användning påverkas av elevernas ålder, det vill säga huruvida det förekommer skillnader i lärarnas upplevelser av AKK-användning då de använder det med yngre jämfört med äldre barn. Data delades inför testet in i två grupper enligt klass, en med yngre elever (åk 1–3) och en med äldre elever (åk 4–6). Resultaten kan observeras i tabell 4.

Tabell 4

Tabell över resultaten från t-testet som jämförde lärares användning av AKK med elever i olika åldrar. VA-skala (helt av annan åsikt – helt av samma åsikt).

	Elevernas klassindelning	<i>n</i>	M	SD	<i>p</i>	<i>t</i>	<i>df</i>
Jag känner mig bekväm med att använda AKK	Åk 1–3	14	67,21	32,17	,77	,29	26
	Åk 4–6	14	63,86	27,95			
Jag upplever att AKK är lätt att ta i bruk och använda	Åk 1–3	14	61,43	28,93	,96	-,04	26
	Åk 4–6	14	61,93	31,12			
Jag upplever att det är arbetsdrygt att använda AKK	Åk 1–3	14	47,79	24,25	,24	-1,19	26
	Åk 4–6	14	59,21	26,30			
Jag upplever att eleverna gynnas av AKK i undervisningen	Åk 1–3	14	92,21	17,85	,54	,62	26
	Åk 4–6	14	88,50	13,44			
Jag upplever att eleverna gynnas av AKK i kommunikationen	Åk 1–3	14	90,79	19,55	,83	,21	26
	Åk 4–6	14	89,43	13,07			

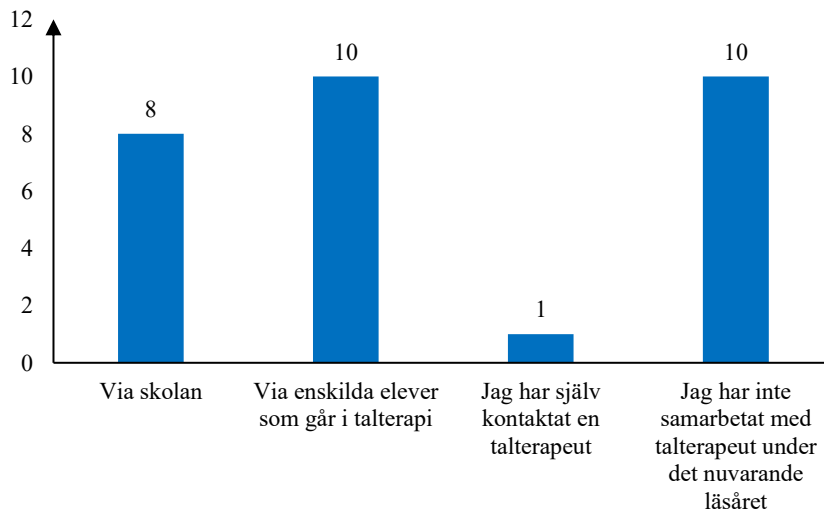
Anteckning: Eleverna delades in i två åldersgrupper enligt klass i analysen, elever i åk 1–3 och elever i åk 4–6. Elever i åk 1–3 betraktas i analysen som yngre elever, och elever i åk 4–6 betraktas som äldre elever. $N=28$.

Samarbete mellan lärare och talterapeut gällande AKK

Lärarna ombads uppge huruvida de samarbetat med talterapeut under det nuvarande läsåret kring AKK. $N=16$ (57,1 %) svarade att de har samarbetat med talterapeut under det nuvarande läsåret gällande detta, medan $N=12$ (42,9 %) inte hade gjort det. För att ytterligare ta reda på hur samarbetet mellan lärare och talterapeut har utformats ombads lärarna svara på hur kontakten med talterapeuten uppkommit. Se figur 12 för information om hur lärarna har fått kontakt med talterapeuten gällande AKK-användning.

Figur 12

Hur lärarna har fått kontakt med talterapeut kring eventuellt samarbete gällande AKK-användning.

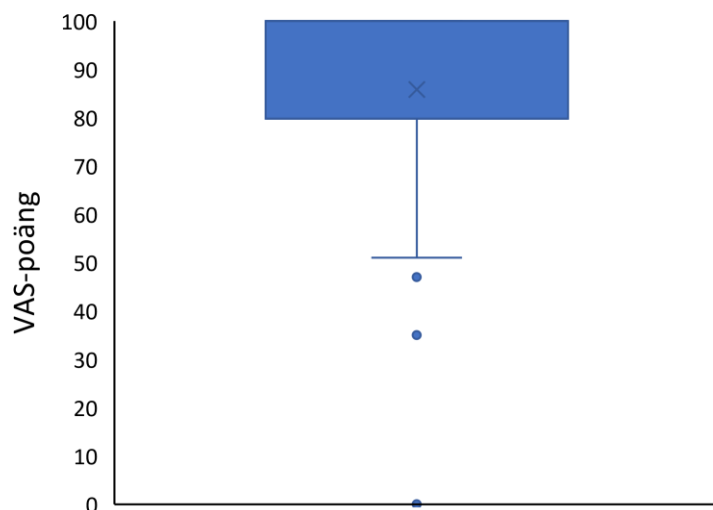
Anteckning: Lärarna hade möjlighet att på denna fråga välja flera svarsalternativ, därav fler svar än deltagare i studien. $N=28$. Lärarna hade även möjlighet att välja

svarsalternativet ”annat, vad?”, men eftersom $n=0$ valde detta svarsalternativ exkluderades detta från stapeldiagrammet ovan.

För att avgöra ifall lärarna tyckte att ett samarbete mellan lärare och talterapeut kring AKK-användning i smågruppsundervisningen är relevant fick lärarna uppskatta detta på en VA-skala med extrempunkterna ”helt av annan åsikt” och ”helt av samma åsikt”. Se figur 13 för deras skattningar.

Figur 13

Lärarnas upplevelser gällande relevansen av samarbete mellan lärare och talterapeut med tanke på AKK-användning i smågruppsundervisning mätta på en VA-skala mellan 0 och 100.

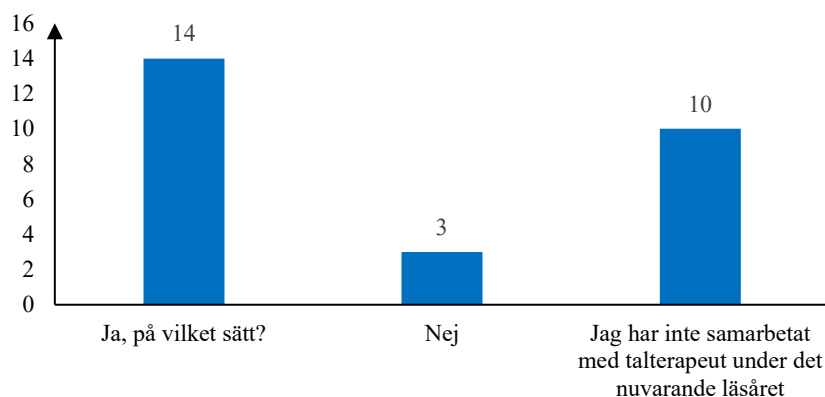
Anteckning: Ladddiagrammet uppvisar lärarnas åsikter gällande relevansen av samarbete mellan lärare och talterapeut kring AKK-användning i smågruppsundervisningen. $N=28$.

För att ytterligare kartlägga hur samarbetet mellan lärare och talterapeuter kring AKK-användning i smågruppsundervisningen ser ut ombads lärarna med hjälp av färdiga svarsalternativ ange hur talterapeutens närvaro har format deras användning av AKK.

Lärarnas svar kan observeras i figur 14.

Figur 14

Lärarnas upplevelser gällande huruvida och på vilket sätt talterapeutens närvaro har format deras användning av AKK inom smågruppsundervisningen.

Anteckning: De lärare som svarade ”ja, på vilket sätt?” ombads ange ytterligare hur talterapeutens närvaro har format deras användning av AKK i smågruppsundervisningen. Svar som angavs var att de hade fått handledning i hur elevers hjälpmedel ska användas ($n=6$), tips på olika övningar och diskussionskort ($n=3$) och praktiska tips för undervisningen ($n=1$). Därtill hade det enligt en lärares önskan påbörjats en utredning angående huruvida en elev ska få ett eget kommunikationshjälpmedel ($n=1$), och en annan lärare nämnde att det i samråd med talterapeut skapats en egen kommunikationspärm för en elev, till exempel angående vilka sorts bilder som var aktuella för eleven ($n=1$). Ytterligare nämnde $n=2$ att det över lag förekommer ett tätt samarbete, samsyn och vidareutveckling av varandras arbete mellan deltagare och talterapeut. $N=1$ svarade att talterapeutens närvaro inte format AKK-användningen, men att speciallärarens och personalens på Valteriskolan Skilla har gjort det. $N=0$ svarade inte på denna fråga, därav ett färre svar än deltagare i studien. $N=28$.

Det var av intresse att kartlägga huruvida talterapeuten har bidragit med AKK-material till klassen vid eventuella samarbeten mellan lärare och talterapeut. $N=11$ (40,7 %)

svarade att talterapeuten har bidragit med material till klassen, $n=6$ (22,2 %) svarade att hen inte gjort det och $n=10$ (37,1 %) svarade att de inte hade samarbetat med talterapeut kring AKK under nuvarande läsår. $N=1$ svarade inte på frågan, därav angavs färre svar än det fanns deltagare i studien. En sammanställning på hurdan material talterapeuten har bidragit med till dem som svarade jakande på frågan kan observeras i figur 15

Figur 15

En sammanställning av vilken sorts AKK-material som talterapeuter har bidragit med till lärarnas smågrupper.

Anteckning: På frågan om vilken sorts AKK-material som talterapeuten hade bidragit med till klassen svarade bara de lärare som hade samarbetat med talterapeut under det nuvarande läsåret, därav färre svar än deltagare i studien. $N=27$

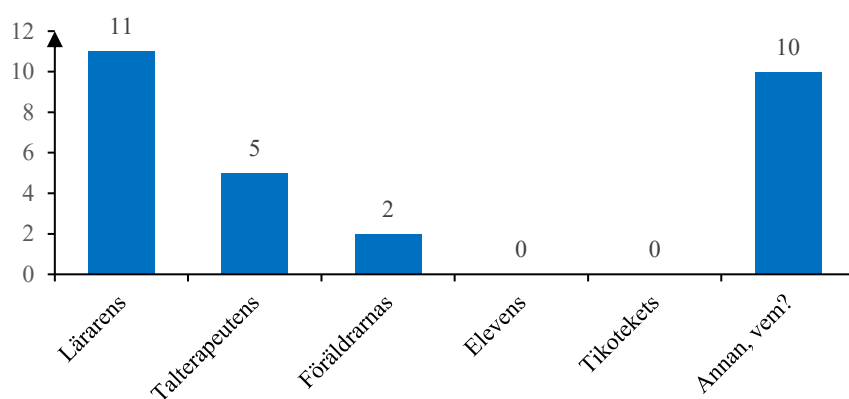
Ansvarsfördelning kring AKK i smågruppsundervisning

Lärarna tillfrågades om deras åsikt gällande vems ansvar det är att eleverna i smågruppen har AKK till sitt förfogande, samt på vems ansvar de anser att det är att AKK används i smågruppen. $N=28$ (100 %) svarade att det är på lärarens ansvar att AKK används i smågruppen. Se figur 16 för lärarnas åsikter om på vems ansvar det är att eleverna i smågruppen får AKK. Angående denna fråga valde $n=10$ (35,7 %) svarsalternativet ”annan, vem?”, och svar som nämndes var att ansvaret för att eleverna i smågruppen får AKK är delat, och att det är på lärarens, föräldrarnas och talterapeutens och Tikotekets gemensamma

ansvar att samarbeta kring detta. Ytterligare nämndes att för att uppnå bästa möjliga resultat krävs det att talterapeuten och Tikoteket ansvarar för anskaffning av hjälpmedlet medan läraren ansvarar för att hjälpmedlet används i skolan. Ytterligare är stöd hemifrån och ett tätt samarbete mellan talterapeut och föräldrar också väsentliga i processen.

Figur 16

Lärarnas åsikter gällande på vems ansvar det är att eleverna i smågruppen erhålls AKK.

Anteckning: I stapeldiagrammet kan lärarnas åsikter gällande på vems ansvar det är att eleverna i smågruppen får AKK observeras. $N=28$.

Diskussion

Det huvudsakliga syftet med avhandlingen var att kartlägga klass- och/eller speciallärares självupplevda kunskap om och användning av AKK i smågruppsundervisning för lågstadielever i behov av särskilt stöd i Svenskfinland. Syftet var också att ta reda på hur samarbeten kring AKK ser ut mellan lågstadielärare och talterapeuter i smågruppsundervisningen. Vidare var det av intresse att undersöka hur lärare upplever ansvarsfördelningen gällande AKK-användning i smågruppsundervisning. Slutligen var ett delsyfte att kartlägga ifall elevens ålder har en inverkan på lärarens användning av AKK.

Lärarnas kunskap om AKK

Samtliga deltagare svarade att de vet vad AKK är. Dock varierade deltagarnas självskattningar gällande mängden kunskap om AKK de upplever sig besitta. Färre än två tredjedelar av deltagarna upplevde att de hade relativt bra eller mycket bra kunskap om AKK, medan resten upplevde att de hade mindre än medelmåttigt, relativt lite eller väldigt lite kunskap om AKK. Deltagarnas självskattningar innefattade allt mellan ”ingen kunskap” och ”väldigt mycket kunskap”. Med tanke på att majoriteten av deltagarna upplevde att de besitter relativt goda kunskaper i AKK motsäger resultaten från den aktuella studien till viss grad tidigare uppfattningar gällande lärares kunskap om AKK. Enligt Beukelman och Light (2020) saknar många lärare tillräcklig kunskap om AKK för att kunna använda sig av detta i skolmiljö. Dock bör den aktuella studiens resultat tolkas med varsamhet, eftersom variationen i deltagarnas självskattningar kan tänkas påverkas av individuella skillnader. Olika personer kan skatta olika hög kunskap dels på basen av den aktuella kunskap de besitter om AKK, men dels också baserat på hur de upplever skalan. Forskningen inom detta område är begränsad, och därmed bidrar den aktuella studien med ny viktig kunskap inom området. Eftersom studieområdet är nytt och det inte finns ytterligare studier att jämföra med där den aktuella studiens forskningsfrågor skulle tas i beaktande i smågruppsundervisning kan man inte dra slutsatser utgående från detta resultat.

De AKK-metoder som så gott som alla deltagare kände till var bildkommunikation och tecken som stöd medan tre fjärdedelar av deltagarna kände till kommunikationsmappar. Färre än hälften av deltagarna kände till föremålskommunikation. Nästan alla deltagare upplevde att de hade tillräcklig kunskap om bildkommunikation för att använda detta, medan andelen som angav tillräcklig kunskap för att använda tecken som stöd och kommunikationsmappar var två tredjedelar respektive hälften av deltagarna. Färre än en tredjedel av deltagarna uppgav att de hade tillräcklig kunskap för att använda

symbolkommunikation En deltagare angav att hen inte upplever att hen har tillräcklig kunskap om någon av dessa AKK-metoder för att kunna använda dem. Att en tredjedel respektive hälften av deltagarna upplevde att de inte har tillräcklig kunskap om tecken som stöd och kommunikationsmappar för att använda dessa metoder i smågruppen är problematiskt, eftersom barn som är i behov av AKK oftast först introduceras till lågteknologiska kommunikationssätt (Clarke m.fl., 2016; Goldbart & Marshall, 2004), till exempel dessa ovannämnda metoder. Eftersom det har visat sig att kommunikationsfärdigheterna hos en samtalspartner, i detta fall läraren, har en signifikant påverkan på utvecklingen av de kommunikativa färdigheterna hos personen som använder AKK (Kent-Walsh, 2008) kan lärares bristfälliga kommunikativa färdigheter kopplade till kommunikationsmappar och tecken som stöd ha en negativ påverkan på utvecklingen av elevens användning av hjälpmedlet. Utvecklingen av effektiva kommunikativa färdigheter hos elever lägger grunden för deras akademiska framgång (Kent-Walsh, 2008), och det är därmed av vikt att lärare besitter tillräcklig kunskap om elevers kommunikationsmetoder för att stöda deras inläring och sociala delaktighet (Iacono m.fl., 2022).

Vid samtliga metoder som räknades upp som svarsalternativ i ovannämnda fråga kunde man observera att det var betydligt fler deltagare som kände till AKK-metoderna än det var deltagare som upplevde att de hade tillräcklig kunskap om dem för att använda dem. Detta kan tänkas bero på att många har hört talas om metoderna, men inte fått handledning i användningen av dessa metoder och därmed upplever svårigheter med implementeringen av dessa hjälpmedel i smågruppsundervisningen. Detta antagande stöds av Adlabas (2021), som antyder att lärare upplever brist på handledning i AKK-användning. Vidare tyder ytterligare litteratur (Sigafos m.fl., 2016; Schlosser & Sigafos, 2006; Cook m.fl., 2020) på att det krävs handledning av vald AKK-metod och införande av specifika strategier för användningen av hjälpmedlet för att kunna implementera en viss AKK-metod i

smågruppsundervisningen. Samarbete mellan lärare och talterapeut med tanke på AKK-handledning diskuteras ytterligare senare i texten under rubriken ”Samarbete mellan lärare och talterapeut kring AKK”.

Vid följdfrågan som handlade om hur och/eller var deltagarna önskade att lära sig mer om AKK var det endast en deltagare som angav att hen upplever sig besitta tillräcklig kunskap om AKK och inte önskar ytterligare kunskap, vilket tyder på att resten av deltagarna upplever att de i någon mån har bristfällig kunskap om AKK. Ändå var det bara två deltagare som angav att de skulle vilja lära sig mer om AKK inom den egna utbildningen. Majoriteten av deltagarna var av den åsikten att de skulle vilja lära sig mera om AKK på arbetsplatsen i form av en extra utbildning eller workshop, medan endast sex deltagare tyckte att fortbildningen med hjälp av vilken de vill lära sig mer om AKK borde vara obligatorisk. Detta tyder på att många deltagare anser att de har bristfällig kunskap, men att de inte tycker att det är nödvändigt att undervisning i AKK borde ingå i varken den egna utbildningen eller som obligatorisk fortbildning på arbetsplatsen. Att deltagarna upplever en frivillig utbildning om AKK mer önskad än en obligatorisk fortbildning kan tänkas bero på att de upplever tidsbrist på arbetsplatsen, och därför mer gärna skulle ha möjligheten att gå en frivillig fortbildning vid behov. Dock kunde man tänka sig att detta inte skulle vara problematiskt ifall undervisning om AKK inkluderades i klass- och/eller speciallärarutbildningen. I och med detta skulle kunskapen om AKK öka och lärare skulle vara bättre förberedda för inkludering av AKK-metoder i smågruppsundervisningen. Ökad kunskap om AKK hos klass- och speciallärare skulle vara nödvändigt dels baserat på resultaten av denna studie, dels med tanke på att det även i litteratur antytts att många lärare saknar tillräcklig kunskap om AKK för att kunna använda sig av detta i undervisningen (Beukelman & Light, 2020). Dock kunde deltagarna endast välja ett svarsalternativ, vilket antagligen i viss mån har påverkat resultaten. Deltagarna har antagligen valt det svarsalternativ som passat bäst för dem i deras

livssituation, till exempel kan äldre lärare eventuellt hellre ha önskat en frivillig fortbildning på arbetsplatsen i stället för en AKK-utbildning inbakad i själva klass- och speciallärarutbildningen. Därmed behöver inte resultaten tyda på att en obligatorisk utbildning eller fortbildning i någon form är oönskad, utan snarare att en frivillig utbildning är mera önskad.

Lärarnas upplevelser av användningen av AKK

Deltagarnas upplevelser gällande deras kunskap om AKK, bekvämlighet relaterad till AKK-användning och huruvida de upplever att AKK är lätt att ta i bruk varierade. Dock var majoriteten av den åsikten att eleverna gynnas av AKK i både undervisningen och kommunikationen, och många var även av den åsikten att både yngre och äldre lågstadiesbarn är i lika stort behov av AKK. Dock förekom det variationer i deltagarnas skattningar på samtliga påståenden.

Det fanns inga samband mellan lärarnas ålder och upplevelse av användning av AKK. Endast en deltagare var av manligt kön så inga analyser angående könsskillnader gjordes. Ett statistiskt signifikant samband kunde dock observeras mellan parametern ”arbetserfarenhet” och påståendet ”jag upplever att det är arbetsdrygt att använda AKK”. Tidigare forskning kring detta samband har inte utförts, men sambandet spelar en betydande roll med tanke på kartläggningen av lärares användning av AKK i smågruppsundervisningen. Detta samband indikerar att ju längre arbetserfarenhet deltagarna hade, desto mindre arbetsdrygt upplevde de användningen av AKK. Detta tyder på att ju mer arbetserfarenhet och därmed ju vanare dessa lärare blir med att inkludera AKK-metoder i undervisningen, desto lättare upplever dessa att användningen av AKK är. Dock kan andra faktorer också ha en påverkan på detta samband, till exempel kan lärare med mera arbetserfarenhet blivit erbjudna att gå flera fortbildningar inom ämnet, vilket ökat lärarnas kunskap och bekvämlighet gällande AKK. Detta kan i sin tur ha lett till att lärarna med mera arbetserfarenhet upplever AKK-användning lättare än lärare

med mindre arbetserfarenhet. Dock kan fortbildningar och arbetserfarenhet antas gå hand i hand, eftersom ju längre tid en lärare spenderar på en arbetsplats, desto fler fortbildningar blir läraren troligtvis erbjuden.

Således är det motiverat att alla lärare, men speciellt de med mindre arbetserfarenhet, frekvent inkluderar AKK i undervisningen, inte bara med tanke på nyttan av AKK för elever utan också för att själva snabbare bli bekväma med att använda detta som en del av undervisningen. För att lärare med mindre arbetserfarenhet ska börja använda AKK frekvent i smågruppsundervisningen krävs ändamålsenlig handledning (Cook m.fl., 2020; Sigafos m.fl., 2016; Schlosser & Sigafos, 2006; Soto, 1997), vilket diskuteras ytterligare senare i texten under rubriken ”Samarbete mellan lärare och talterapeut kring AKK”.

Användning av AKK-metoder i smågruppsundervisningen

Majoriteten av deltagarna rapporterade att de använder AKK regelbundet vilket definierades som flera gånger per dag. Endast en deltagare meddelade att hen aldrig använder AKK i smågruppsundervisningen, vilket rapporterades bero på avsaknad av elev i behov av AKK i hens smågrupp. Dock drar även elever som inte är beroende av AKK i deras vardagliga kommunikation nytta av AKK i smågruppsmiljön (Gevarter m.fl., 2013), så avsaknad av AKK-användning i smågruppsmiljö skulle inte behöva bero på avsaknad av elev beroende av AKK. Två deltagare angav att de använder AKK mer sällan, vilket definierades som några gånger i månaden. Deltagarna som rapporterade använda AKK mer sällan eller aldrig kommenterade att detta beror antingen på avsaknad av elev beroende av AKK eller tidsbrist. Man kan eventuellt anta att tidsbrist främst tyder på att deltagarna upplever att de inte har tillräckligt med tid att lära sig hur hjälpmedlet ska implementeras i smågruppsundervisningen på ett ändamålsenligt sätt, snarare än att användningen av hjälpmedlen i kommunikationen skulle ta för mycket tid. Detta understryker behovet av handledning i användningen av hjälpmedlen, så att skolpersonalen inte behöver uppleva att

de inte har tid att ta till sig hjälpmedlen. Vikten av handledningen i användningen av hjälpmedlen diskuteras ytterligare nedan, och stöds av litteratur (Cook m.fl., 2020; Sigafos m.fl., 2016; Schlosser & Sigafos, 2006).

Frekvensen av deltagarnas AKK-användning varierade i olika situationer kopplade till smågruppsundervisning. Majoriteten av deltagarna använde AKK i samband med kommunikationen med enskilda elever och i samband med att ge instruktioner till enskilda elever medan en stor del också använde det i anslutning till undervisningen. Att så pass många lärare som deltog i studien använder AKK som en del av undervisningen är positivt, eftersom elever som har effektiva kommunikationsmedel till sitt förfogande har större chans att aktivt delta i undervisningen (Kent-Walsh & Light, 2003) och därmed har bättre förutsättningar att möta de akademiska kraven (Kent-Walsh, 2008). Betydligt färre deltagare använde AKK i andra situationer som togs upp som svarsalternativ, till exempel använde endast hälften av deltagarna AKK i samband med att ge instruktioner till samtliga elever och i samband med kommunikationen med samtliga elever. AKK-användning med samtliga elever i klassen vore av vikt, eftersom detta främjar utvecklingen av positiva attityder gentemot personer som använder AKK (Beck m.fl., 2002), stöder utvecklingen av de kommunikativa färdigheterna hos personer som använder AKK (Kent-Walsh, 2008) och stöder struktureringen hos samtliga elever (Gevarter m.fl., 2013). Däremot meddelade nästan hälften av deltagarna att de använder AKK både i samband med rasten och matsituationen. Trots att så pass många av deltagarna inkluderar AKK även i dessa situationer skulle det vara av nytta att ännu fler lärare skulle implementera AKK i samtliga kommunikativa tillfällen i elevernas vardag. Detta är av vikt eftersom AKK stöder förutom inläringen även den sociala delaktigheten hos barn för vilka AKK utgör en kritisk komponent i deras vardagliga kommunikation (Iacono m.fl., 2022). Den sociala delaktigheten i sin tur bidrar till personer

känner sig inkluderade i sin omgivning, samhällen och kulturer (Glennen & DeCoste, 1997), som i detta fall betyder att eleverna i behov av AKK känner mera tillhörighet i skolmiljön.

Lärares AKK-användning i förhållande till elevers ålder

Hälften av deltagarna angav att de använder AKK lika mycket med yngre och äldre elever. Kvalitativt kan man se att föremålskommunikation och bildkommunikation används lika mycket med yngre och äldre barn. De övriga metoderna användes också så gott som lika mycket med yngre och äldre barn, även om små skillnader i användningen kunde observeras. Symbolkommunikation användes endast med yngre barn, men det var bara en deltagare som rapporterade att hen använder sig av denna kommunikationsmetod i smågruppsundervisningen. Därmed kunde det inte observeras några deskriptiva skillnader i användningen av olika AKK-metoder med tanke på elevers ålder, utan samtliga metoder användes ungefär lika mycket med yngre och äldre elever.

Kvalitativt kunde inga skillnader i lärarnas AKK-användning med tanke på smågruppernas medelåldrar observeras, men eftersom inga statistiska analyser utfördes bör dessa resultat tolkas med varsamhet. Dock kan faktumet att det i detta sampel inte verkade förekomma några skillnader i lärares AKK-användning med yngre och äldre elever tolkas som riktgivande. Detta resultat stämmer i viss mån överens med lärarnas skattningar på påståendet ”jag upplever att äldre lågstadiebarn är i lika stort behov av AKK som yngre lågstadiebarn”. Majoriteten verkar enligt resultaten hålla med om detta påstående, men några enstaka är inte helt av samma åsikt. Dock är dessa enstaka inte heller av helt motsatt åsikt, så resultaten kan ändå tolkas överensstämmande med ovannämnda resultat. För att säkerställa att elevers ålder inte har en påverkan på lärares användning av AKK behöver liknande undersökning med större sampel utföras.

Deltagarnas tidigare arbetserfarenhet med yngre och äldre elever togs inte i beaktande i frågeformuläret. För att få en ännu mer heltäckande bild av hur elevers ålder påverkar lärares användning av AKK skulle det ha varit av nytta att inkludera en fråga gällande hur mycket erfarenhet lärarna har med att arbeta med olika ålders elever. Svar från deltagare som har jobbat med endast yngre eller äldre elever kan antas skilja sig från svar från deltagare som har jobbat kontinuerligt med elever i olika åldersgrupper, och därmed kan tidigare erfarenheter ha påverkat lärarnas svar.

Samarbete mellan lärare och talterapeut kring AKK

Majoriteten av deltagarna angav att de erhållit sin kunskap om AKK från fortbildningar och/eller kurser och en stor del hade också fått kunskap via tidigare elever som har haft hjälpmedel samt från talterapeut. Att så många av deltagarna erhållit sin kunskap om AKK från talterapeut understryker vikten av samarbete mellan lärare och talterapeut kring AKK. Vikten av detta samarbete stöds också av litteratur (Cook m.fl.,2020; Sigafoos m.fl., 2016; Schlosser & Sigafoos, 2006; Soto, 1997), som antyder att det är essentiellt att talterapeuten handleder skolpersonalen i användning av kommunikationshjälpmedel för att läraren på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt ska kunna implementera AKK-metoderna i undervisningen och smågruppsmiljön. Enligt Soto (1997) upplever lärare handledning av talterapeut som en av de viktigaste komponenterna i implementeringen av AKK-användning i klassrumsmiljö, men dessvärre antyder Aldabas (2021) att lärare upplever denna handledning bristfällig. Således understryks behovet av samarbete mellan lärare och talterapeut samt handledning kring AKK. Majoriteten av lärarna i den aktuella studien upplevde att ett samarbete kring AKK mellan lärare och talterapeut är relevant, vilket är tacksamt med tanke på ovannämnda aspekter.

Ansvarsfördelning kring AKK i smågruppsundervisning

Majoriteten av deltagarna tyckte att det är på lärarens ansvar att eleverna i behov av AKK i deras smågrupper blir beviljade detta, men en stor del av deltagarna tyckte däremot att ansvaret är delat på många olika personer i elevens näromgivning. Enligt Murray och Goldbart (2009) är det att ett barn blir beviljat AKK en process som sker i samarbete mellan många olika personer i barnets vardag, till exempel föräldrar, lärare, talterapeut och andra sakkunniga inom hälsovården. Vidare menar dessa att ett aktivt deltagande från barnets sida också krävs för att processen ska fungera så bra som möjligt. En stor del av deltagarna i den aktuella studien var av liknande åsikt, och menade att ansvaret är delat mellan lärare, föräldrar, Tikoteket och talterapeut. Deltagarna menade att det huvudsakliga ansvaret gällande anskaffning av hjälpmedel ligger på talterapeuten och Tikoteket, medan att se till att hjälpmedlet används i skolan ligger på läraren. Detta stöds av Cook m.fl. (2020), enligt vilka det är på talterapeutens ansvar att välja ut ett passande hjälpmedel och handleda familjen och skolpersonalen i användningen av hjälpmedlet, medan det till lärarens ansvar hör att implementera hjälpmedlen i undervisningen och skolmiljön, stöda eleven i användningen av hjälpmedlet och se till att hjälpmedlet fungerar i skolmiljön på ett ändamålsenligt sätt. Ett tätt samarbete mellan föräldrar, talterapeut och lärare krävs även enligt deltagarna för att uppnå bästa möjliga resultat gällande AKK. Detta antydande stöds även av Murray och Goldbart (2009) och Cook m.fl. (2020), som framhåller att samtliga parter har en egen uppgift inom anskaffningen av AKK till en elev, men att det är av vikt att parterna är överens om gemensamma långsiktiga kommunikativa mål för eleven i fråga.

Styrkor och begränsningar i studien

Antalet deltagare i studien var relativt lågt, vilket resulterade i ett snävt sampel. Dock är målgruppen för studien relativt definierad, och troligen finns det inte ett stort antal personer i Svenskfinland som skulle ha haft möjlighet att delta i studien på grund av

inklusionskriterierna. Med tanke på detta är deltagarantalet i studien ändå tacksamt. Därtill representerade deltagarna ett brett geografiskt område samtliga delar av Svenskfinland blev representerade i studien. Även deltagarnas åldersspann varierade mycket, vilket gav en bred bild av AKK-användning hos klass- och speciallärare i olika åldrar och med olika mängd arbetserfarenhet. Dock går det inte med tanke på samplets storlek att implicera studiens resultat på hela populationen, men resultatet kan ge antydning till vissa mönster. För att bekräfta studiens resultat krävs fortsatt forskning.

För att säkerställa att lärarna uppfyllde inklusions- och exklusionskriterierna ställdes frågor om lärarnas arbetssituation och smågruppernas sammansättning. Svaren på dessa frågor tyder på att lärarna tolkade begreppet smågrupp på varierande sätt, då till exempel vissa deltagare tolkade smågrupp som en fast grupp av elever och andra som en grupp med elever som deltar på deltid i smågruppsundervisningen. Att det fanns utrymme för tolkning på dessa frågor kan påverka generaliserbarheten av resultaten från den aktuella studien. För att undvika eventuella missförstånd i framtida studier kan begreppet smågrupp behöva definieras tydligare i inklusions- och exklusionskriterierna. Eventuella misstolkningar av deltagarnas svar kan också ha uppstått till följd av avsaknad av passliga svarsalternativ, vilket kan ha lett till att deltagarna tvingades välja svarsalternativ som inte helt stämde överens med deras uppfattningar. Detta kunde i fortsättningen undvikas med hjälp av ännu noggrannare formulerade svarsalternativ och eventuell inkludering av ett ”inget av dessa”-svarsalternativ.

Eftersom AKK definierades kort i det informerande samtycket som skickades ut till deltagarna i samband med enkäten kan deltagarnas upplevda vetskap om AKK ha påverkats. Definitionen av AKK som inkluderades i det informerande samtycket formulerades så att den på minsta möjliga sätt skulle ha en påverkan på deltagarnas svar, speciellt angående deras upplevda kunskap om AKK, men en påverkan kan inte uteslutas. Svarsalternativen som gavs på en del frågor i enkäten kan också ha haft en påverkan på deltagarnas svar, till exempel kan

deltagare kryssat i att de känner till vissa AKK-metoder, trots att de eventuellt inte skulle kunna definiera dem. Detta problem togs dock i beaktan vid skapandet av frågeformuläret genom att inkludera en fråga som tangerar vilka AKK-metoder deltagarna upplever att de har tillräcklig kunskap om för att använda. Formuleringen av en del svarsalternativ kan också ha haft en påverkan på resultaten, speciellt i den första delen av frågeformuläret som innefattade frågor om utformningen av deltagarnas smågrupper.

En av studiens största styrkor är att ett relativt nytt område utforskas, i och med att det inte förekommer så mycket tidigare forskning som tar i beaktande den aktuella studiens forskningsfrågor i smågruppsundervisning. Sambandet mellan lärares upplevelser av AKK-användning och deras ålder samt arbetserfarenhet har inte undersökts förut inom smågruppsundervisningen. Därmed bidrar den aktuella studien med värdefull information om lärares självupplevda kunskap om och användning av AKK i smågruppsundervisning. Denna information är väsentlig för att en så heltäckande bild som möjligt ska kunna bildas om hur AKK-användningen ser ut inom smågruppsundervisningen.

Klinisk implikation

Med tanke på att resultaten i studien tyder på att lärare som jobbar med smågruppsundervisning inte upplever sig ha tillräcklig kunskap om att använda AKK vore det av vikt att implementera undervisning och praktiska moment gällande AKK i klass- och speciallärares utbildningar, eller eventuellt inkludera obligatoriska fortbildningar på arbetsplatserna där lärarna kunde ha möjlighet att fortbilda sig i ämnet. Detta skulle främja lärarnas kunskap om och därmed också användning av AKK, som i sin tur skulle möjliggöra en ändamålsenlig kommunikation, social delaktighet och inläring för elever som är i behov av AKK i sin vardagliga kommunikation.

Eftersom resultaten visade att så många deltagare fått sin information om AKK från talterapeuter understryks samarbetet mellan lärare och talterapeut kring AKK. Detta antyder

att ett starkt samarbete gällande anskaffning, handledning och implementering av AKK-hjälpmedel är essentiellt inom smågruppsundervisningen, och vikten av detta bör understrykas även i fortsättningen. Detta samarbete upplevs väldigt relevant av majoriteten av den aktuella studiens deltagare, vilket också understryker vikten av fortsatt samarbete i smågruppsundervisningen kring AKK-användning.

Från talterapeutens synvinkel ger den aktuella studien viktig kunskap om hur AKK-användningen ser ut i smågruppsundervisningen i lågstadieskolor i Svenskfinland samt om vilka specifika komponenter inom samarbetet kring AKK som lärare anser speciellt viktiga. Denna information bidrar till en bredare bild om vad lågstadielärare kräver och önskar från talterapeuter gällande handledning i AKK-användning.

Förslag till fortsatt forskning

I denna studie har det fokuserats på AKK-användning i smågruppsundervisning, där AKK kan tänkas vara en relativt frekvent förekommande del av undervisningen. Eftersom undervisning och kommunikation med hjälp av AKK eventuellt inte är lika vanligt förekommande inom den allmänna undervisningen vore det av intresse att undersöka klasslärares kunskap om och användning av AKK. Detta vore viktigt också eftersom många elever kan dra nytta av att vissa delar av AKK integreras i deras vardag till exempel som stöd för strukturering, även om AKK inte annars har visat tydliga för- eller nackdelar för dessa elever i deras kommunikation (Gevarter m.fl., 2013). Eftersom många elever inom den typiska undervisningen högst antagligen skulle gynnas av AKK vore det viktigt att ta reda på hur mycket kunskap klasslärare har om detta.

Vidare vore det av intresse att kartlägga hurdana attityder lärare som undervisar i smågrupp har mot AKK, och huruvida lärarnas bakgrundsuppgifter har en påverkan på deras attityder gentemot AKK. Skolelevers attityder mot andra elevers användning av AKK har undersökts och attityderna verkar påverkas av hur bekanta de är med AKK (Beck m.fl., 2002)

Därmed skulle kartläggning av lärares attityder bidra till en helhetsmässig bild av attityderna mot AKK inom smågruppsundervisningen.

Påverkan av elevers ålder på lärares användning av AKK i smågruppsundervisning borde undersökas vidare med större sampel för att säkerställa resultat angående detta. Det skulle vara av intresse att undersöka detta även med äldre elever, och ta reda på om det förekommer skillnader mellan lärares användning av AKK i smågruppsundervisning på låg- och högstadiet. Slutligen vore det av vikt att utöka dessa undersökningar till typisk klassrumsundervisning och ta reda på om klasslärares användning av AKK skiljer sig mellan yngre och äldre elever.

Slutsats

Den självskattade kunskapen om AKK hos lärare som jobbar med smågruppsundervisning varierar. Betydligt fler deltagare kände till olika AKK-metoder än det var deltagare som upplevde att de hade tillräcklig kunskap om dem för att använda dem. Detta kan antas bero på att de hört om metoderna tidigare men fått bristfällig handledning i användning av dem, vilket resulterat i svårigheter med implementeringen av dessa hjälpmedel i smågruppsundervisningen. Många deltagare verkade anse att de har bristfällig kunskap om AKK, och majoriteten skulle föredra att AKK-undervisning inkluderas som en extra fortbildning på arbetsplatsen i stället för att inkludera detta i klass- och speciallärarutbildningen eller som en obligatorisk fortbildning på arbetsplatsen. Någon form av obligatorisk AKK-utbildning kan tänkas vara nödvändig för att främja lärares vetskap om AKK-användning.

Ju mera arbetserfarenhet lärarna har, desto mindre arbetsdrygt verkar de uppleva användningen av AKK inom smågruppsundervisningen. Inga signifikanta skillnader i lärarnas upplevelse av AKK-användning mellan yngre jämfört med äldre elever kunde

observeras i studien, vilket också verkar stämma överens med lärarnas självskattningar angående huruvida deras AKK-användning påverkas av elevernas ålder.

Många deltagare har erhållit sin kunskap om AKK via talterapeut, vilket understryker vikten av samarbete mellan lärare och talterapeut kring AKK för att läraren via handledning i hjälpmedlen ska kunna implementera dem i smågruppsundervisningen på ett ändamålsenligt sätt. Ytterligare betonade en betydande del av deltagarna vikten av ett mångprofessionellt samarbete mellan talterapeut, lärare, föräldrar och övrig yrkeskunnig personal samt eleven med tanke på anskaffning, handledning och implementering av ett ändamålsenligt AKK-hjälpmedel till elever i smågruppen.

Referenser

- Aldabas, R. (2021). Barriers and facilitators of using augmentative and alternative communication with students with multiple disabilities in inclusive education: special education teacher's perspectives. *International Journal of Inclusive Education*, 25(9), 1010-1026.
<https://doi.org/10.1080/13603116.2019.1597185>
- Andzik, N. R., Chung, Y-C., & Kranak, M. P. (2016). Communication Opportunities for Elementary School Students who use Augmentative and Alternative Communication. *Alternative and Augmentative Communication*, 32(4), 272-281.
<http://doi.org/10.1080/07434618.2016.1241299>
- Asha (u.å) *Augmentative and Alternative Communication (AAC)*. Hämtad 2022-10-17 från
<https://www.asha.org/public/speech/disorders/aac>
- Beck, A.R., Fritz, H., Keller, A., & Dennis, M. (2000). Attitudes of School-Aged Children Toward Their Peers Who Use Augmentative and Alternative Communication. *Augmentative and Alternative Communication*, 16(1), 13-26. <https://doi.org/10.1080/07434610012331278874>
- Beck, A.R., Bock, S., Thompson, J.R., & Kosuwan, K. (2002). Influence of Communicative Competence and Augmentative and Alternative Communication Technique on Children's Attitudes toward a Peer Who Uses AAC. *Augmentative and Alternative Communication*, 18(4), 217-227. <https://doi.org/10.1080/07434610212331281301>
- Beukelman, D. R., & Light, J. C. (2020). *Augmentative and Alternative Communication: Supporting Children and Adults with Complex Communication Needs*. Brookes Publishing.
<https://ebookcentral.proquest.com/lib/abo-ebooks/detail.action?docID=6229697>
- Clarke, M., Price, K., & Griffiths, T. (2016). Augmentative and Alternative Communication for Children with Cerebral Palsy. *Paediatrics and Child Health*, 26(9), 373-377.
<https://doi.org/10.1016/j.paed.2016.04.012>

- Cook, A.M., Polgar, J.M., & Encarnação, P. (2020). Augmentative and Alternative Communication Systems. I A.M. Cook, J.M. Polgar & P. Encarnação (Red.), *Assistive Technologies* (s.393-439). Mosby. <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-52338-7.00018-4>
- Da Fonte, M. A., & Boesch, M. C. (2016). Recommended Augmentative and Alternative Communication Competencies for Special Education Teachers. *Journal of International Special Needs Education*, 19(2), 47-58. <https://doi.org/10.9782/2159-4341-19.2.47>
- Fäldt, A., Fabian, H., Thunberg, G., & Lucas, S. (2020). “All of a sudden we noticed a difference at home too”: parents’ perception of a parent-focused early communication and AAC intervention for toddlers. *Augmentative and Alternative Communication*, 36(3), 143-154. <https://doi.org/10.1080/07434618.2020.1811757>
- Gevarter, C., O’Reilly, M., Rojerski, L., Sammarco, N., Lang, R., Lancioni, G., & Sigafos, J. (2013). Comparisons of Intervention Components within Augmentative and Alternative Communication Systems for Individuals with Developmental Disabilities: A Review of the Literature. *Research in Developmental Disabilities*, 34. 4404-4414. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2013.09.018>
- Glennen, S. L., & DeCoste, D. C. (1997). *Handbook of Augmentative and Alternative Communication*. Singular Publishing Group, Inc.
- Goldbart, J., & Marshall, J. (2004). “Pushes and Pulls” on the Parents of Children who use AAC. *Augmentative and Alternative Communication*, 20(4), 194-208. <https://doi.org/10.1080/07434610400010960>
- Griffiths, T., Clarke, M., & Price, K. (2022). Augmentative and Alternative Communication for Children with Speech, Language and Communication Needs. *Paediatrics and Child Health*. 32(8), 277 – 281. <https://doi.org/10.1016/j.paed.2022.05.001>
- Holyfield, C. (2019). Preliminary investigation of the effects of a prelinguistic AAC intervention on social gaze behaviors from school-age children with multiple disabilities. *Augmentative*

and Alternative Communication, 35(4), 285–298.

<https://doi.org/10.1080/07434618.2019.1704866>

Holyfield, C., Brooks, S., & Schluterman, A. (2019). Comparative Effects of High-Tech Visual Scene Displays and Low-Tech Isolated Picture Symbols on Engagement from Students With Multiple Disabilities. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 50(4), 693–702.

https://doi.org/10.1044/2019_LSHSS-19-0007

Holyfield, C., & Lorah, E. (2022). Effects of High-tech Versus Low-tech AAC on Indices of Happiness for School-aged Children with Multiple Disabilities. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, <https://doi.org/10.1007/s10882-022-09858-5>

Iacono, T., Douglas, S. N., Garcia-Melgar, A., & Goldbart, J. (2022). A scoping review of AAC research conducted in segregated school settings. *Research in Developmental Disabilities*, 120, 104141. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2021.104141>

Kent-Walsh, J. (2008). Communication Partner Interventions for Students Who Use AAC. *Perspectives on Augmentative and Alternative Communication*, 17, 27–32.

<https://doi.org/10.1044/aac17.1.27>

Kent-Walsh, J., & Light, J. (2003). General Education Teachers' Experiences with Inclusion of Students who use Augmentative and Alternative Communication. *Augmentative and Alternative Communication*, 19(2), 104–124. <https://doi.org/10.1080/0743461031000112043>

King, A. M., & Fahsl, A. J. (2012). Supporting Social Competence in Children Who Use Augmentative and Alternative Communication. *TEACHING Exceptional Children*, 45(1), 42–49. <https://doi.org/10.1177/004005991204500106>

Leatherman, E. M., & Wegner, J. R. (2022). Augmentative and Alternative Communication in the Classroom: Teacher Practices and Experiences. *Language, Speech and Hearing in Schools*, 53(3), 874-893. https://doi.org/10.1044/2022_LSHSS-21-00125

- Light, J., & McNaughton, D. (2012). Supporting the Communication, Language, and Literacy Development of Children with Complex Communication Needs: State of the Science and Future Research Priorities. *Assistive Technology*, 24, s. 34-44.
<https://doi.org/10.1080/10400435.2011.648717>
- Moody, S. W., Vaughn, S., Hughes, M. T., & Fischer, M. (2000). Reading Instruction in the Resource Room: Set up for Failure. *Exceptional Children*, 66(3), 305-316.
<https://doi.org/10.1177/001440290006600302>
- Murray, J., & Goldbart, J. (2009). Augmentative and Alternative Communication: A review of Current Issues. *Paediatrics and Child Health*, 19(10), 464-468.
<https://doi.org/10.1016/j.paed.2009.05.003>
- Nettelbladt, U., & Salameh, E-K. (2007). *Språkutveckling och språkstörning hos barn*. Studentlitteratur.
- Schlosser, R. W., & Sigafoos, J. (2006). Augmentative and alternative communication interventions for persons with developmental disabilities: narrative review of comparative single-subject experimental studies. *Research in Developmental Disabilities*, 27(1), 1-29.
<https://doi.org/10.1016/j.ridd.2004.04.004>
- Sigafoos, J., van der Meer, L., Schlosser, R.W., Lancioni, G.E., O'Reilly, M.F., & Green, V.A. (2016). Augmentative and Alternative Communication (AAC) in Intellectual and Developmental Disabilities. I J.K. Luiselli & A.J. Fischer (Red.), *Computer-Assisted and Web-Based Innovations in Psychology, Special Education, and Health* (s. 255-285). Elsevier Inc. <https://doi.org/10.1016/C2014-0-01763-7>
- Soto, G. (1997). Special Education Teacher Attitudes toward AAC: Preliminary Survey. *AAC Augmentative and Alternative Communication*, 13(3), 186-197.
<https://doi.org/10.1080/07434619712331278008>

Bilaga A informerat samtycke

Tack för ert intresse i studien! Denna studie utförs som en pro gradu-avhandling av Elin Lassila vid Åbo Akademi.

I studien undersöks klass- och/eller speciallärares användning av alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) i smågruppsundervisningen för elever i behov av särskilt stöd (tidigare kallad specialklass) på lågstadiet i Svenskfinland. Dessutom kartläggs hur eventuella samarbeten mellan lärare och talterapeut ser ut i smågruppsundervisningen med tanke på AKK.

I denna studie definieras AKK som samtliga kommunikationssätt som elever inom smågruppsundervisningen kan använda sig av då deras verbala och/eller skriftliga kommunikation samt språkförståelse inte möter deras kommunikativa behov.

I studien kommer ni att få fylla i en elektronisk enkät. Vänligen observera att er anonymitet säkerställs och all information som med hjälp av enkäten samlas in behandlas konfidentiellt. Ingen persondata samlas in och det går inte att identifiera er på basen av era svar. Jag, mina två handledare doktorand Jessica Åkermarck och universitetslektor Stina Sundstedt samt ämnesansvariga Viveka Lyberg Åhlander är de enda som kommer ha tillgång till det data som samlas in.

Deltagandet i studien är frivilligt. För att delta i studien bör ni ha fyllt 18 år och jobba som klass- och/eller speciallärare för elever i behov av smågruppsundervisning. Ni kan avsluta deltagandet utan konsekvenser när som helst. Studien tar max 15 minuter att utföra.

Ni kommer att behöva en stationär/bärbar dator, pekplatta eller smarttelefon som är ansluten till internet för att fylla i enkäten. Studien ombeds utföras i en lugn miljö, och vänligen reservera tillräckligt med tid.

Vid eventuella frågor, kontakta Elin Lassila (elin.lassila@abo.fi), doktorand Jessica Åkermarck (jessica.akermarck@abo.fi) eller universitetslektor Stina Sundstedt (stina.sundstedt@abo.fi). All korrespondens behandlas konfidentiellt.

Bilaga B frågeformulär

Allmänna frågor

1. Kön

- Kvinna
- Man
- Annat
- Vill inte definiera / inte relevant

2. Ålder

3. I vilket landskap jobbar du?

- Birkaland
- Egentliga Finland
- Kajana
- Kymmenedalen
- Lappland
- Mellersta Finland
- Mellersta Österbotten
- Norra Karelen
- Norra Savolax
- Norra Österbotten
- Nyland
- Päijänne-Tavastland
- Satakunta
- Södra Karelen
- Södra Savolax

- Södra Österbotten
- Åland
- Österbotten

4. Vilken utbildning har du?

- Klasslärare
- Speciallärare
- Annat, vad? _____

5. Hur länge har du jobbat inom smågruppsundervisningen?

6. Vad uppskattar du att medelåldern för eleverna är i din klass?

- Yngre än 6
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- Äldre än 13

7. Hur många elever går det i klassen du undervisar?

8. Får eleverna i klassen du undervisar alltid undervisning i smågruppen eller är de integrerade i andra klasser?

- Får alltid undervisning i smågrupp

- Är integrerade i andra klasser och får ibland undervisning i smågrupp
- Det går både elever som alltid får undervisning i smågrupp och integrerade elever i min klass
- Annat, vad? _____

9. Är du ansvarig lärare för en statisk smågrupp?

- Ja
- Nej
- Annat, vad? _____

Kunskap om AKK

10. Vet du vad AKK är?

- Ja
- Nej

11. Upplevd kunskap om AKK

Dra markören så att det passar din uppfattning

Hur upplever du din kunskap om AKK?

Ingen kunskap

Väldigt mycket kunskap

12. Varifrån har du fått din kunskap om AKK?

Du kan välja flera svarsalternativ

- Via klasslärar-, speciallärar- eller motsvarande utbildning
- Via tidigare elever som har haft hjälpmedel
- Fortbildningar/kurser
- Kollegor
- Talterapeut
- Annat, vad? _____

13. Vilka av följande AKK-metoder känner du till?

Du kan välja flera svarsalternativ

- Föremålskommunikation
- Tecken som stöd
- Bildkommunikation
- Bildkartor
- Kommunikationsmappar
- Högteknologiskt hjälpmedel (t.ex. pratapparat eller kommunikationsprogram på iPad)
- Symbolkommunikation (t.ex. bliss)
- Annat, vad? _____

14. Vilka AKK-metoder upplever du att du har tillräcklig kunskap om för att kunna använda?

Du kan välja flera svarsalternativ

- Föremålskommunikation
- Tecken som stöd
- Bildkommunikation
- Bildkartor
- Kommunikationsmappar
- Högteknologiskt hjälpmedel (t.ex. pratapparat eller kommunikationsprogram på iPad)
- Symbolkommunikation (t.ex. bliss)
- Ingen av dessa
- Annat, vad? _____

15. Om du upplever att du har bristfällig kunskap av AKK, hur och var skulle du preferera att lära dig mer om AKK?

- Inom den egna utbildningen

- På arbetet som en obligatorisk utbildning
- På arbetet som en extra fortbildning/workshop
- På egen tid i form av en kurs
- På egen tid genom att själv ta reda på mer om AKK
- Jag upplever att jag har tillräcklig kunskap om AKK
- Annat, vad? _____

Lärarens upplevelse om användning av AKK

16. Lärarens upplevelse om användning av AKK

Dra markören så att det passar din uppfattning

Jag känner mig bekväm med att använda AKK

Helt av annan åsikt

Helt av samma åsikt

Jag upplever att AKK är lätt att ta i bruk och använda

Helt av annan åsikt

Helt av samma åsikt

Jag upplever att det är arbetsdrygt att använda AKK

Helt av annan åsikt

Helt av samma åsikt

Jag upplever att eleverna gynnas av AKK i undervisningen

Helt av annan åsikt

Helt av samma åsikt

Jag upplever att eleverna gynnas av AKK i kommunikationen

Helt av annan åsikt

Helt av samma åsikt

AKK-användning i smågruppsundervisning

17. Vem använder AKK i samband med smågruppsundervisningen?

- Läraren
- Assistenten
- Båda
- Ingendera

18. Vilken eller vilka sorters AKK används i smågruppen?

Du kan välja flera svarsalternativ

- Föremålskommunikation
- Tecken som stöd
- Bildkommunikation
- Bildkartor
- Kommunikationsmappar
- Högteknologiska hjälpmedel (t.ex. pratapparat eller kommunikationsprogram på iPad)
- Symbolkommunikation (t.ex. bliss)
- Annat, vad? _____

19. AKK används i samband med

Du kan välja flera svarsalternativ

- Undervisningen
- Att ge instruktioner till samtliga elever
- Att ge instruktioner till enskilda elever
- Kommunikationen med samtliga elever
- Kommunikationen med enskilda elever
- Rasten
- Matsituationen
- Annat, vad? _____

20. Hur ofta används AKK i smågruppen?

- Regelbundet (flera gånger dagligen)
- Nu och då (några gånger i veckan)
- När man kommer ihåg
- Mer sällan (några gånger i månaden)
- Ytterst sällan (några gånger i året)
- Aldrig

21. Om AKK används mer sällan eller aldrig, varför?

Om du svarade "ytterst sällan" eller "aldrig" på föregående fråga ska du svara på denna fråga också, annars kan du hoppa över den.

- Tidsbrist
- Ser ingen nytta
- Har inte tillräcklig kunskap om hur det ska användas
- Har inte rätt material
- Annat, vad? _____

22. På vems initiativ används AKK i smågruppsundervisningen?

Du kan välja flera svarsalternativ

- Lärarens
- Assistentens
- Elevens
- Annan, vem? _____

23. Använder någon elev i din klass något personligt AKK?

- Ja, vilket? _____
- Nej
- Vet inte

24. Upplever du att din användning av AKK påverkas av elevens ålder?

- Ja, jag använder AKK mera med yngre barn
- Ja, jag använder AKK mera med äldre barn
- Nej, jag använder AKK lika mycket med yngre och äldre barn
- Jag vet inte

25. Yngre och äldre elevers behov av AKK

Dra markören så att det passar din uppfattning.

Jag upplever att äldre lågstadiesbarn som är beroende av särskilt stöd är i lika stort behov av AKK som yngre lågstadiesbarn i samma situation.

Helt av annan åsikt

Helt av samma åsikt

Samarbete mellan lärare och talterapeut**26. Får eleverna som använder AKK i klassen talterapi?**

- Ja
- Nej
- Vet inte

27. Om eleverna som använder AKK får talterapi, sker den på mottagning eller i skolan?

Du kan välja många svarsalternativ.

- Mottagning
- Skolan
- Hemma
- Vet inte

28. Har du under det nuvarande läsåret samarbetat med talterapeut gällande AKK?

- Ja
- Nej

29. Om du samarbetar/har samarbetat med talterapeut gällande AKK under det nuvarande läsåret, hur har du fått kontakt med talterapeuten?

Du kan välja många svarsalternativ

- Via skolan
- Via enskilda elever som går i talterapi
- Jag har själv kontaktat en talterapeut
- Jag har inte samarbetat med talterapeut gällande AKK under det nuvarande läsåret
- Annat, vad? _____

30. Har talterapeuters närvaro format din användning av AKK?

- Ja, på vilket sätt? _____
- Nej
- Jag har inte samarbetat med talterapeut gällande AKK under det nuvarande läsåret

31. Har talterapeuten bidragit med AKK-material till klassen?

- Ja, hurdant material? _____
- Nej
- Jag har inte samarbetat med talterapeut gällande AKK under det nuvarande läsåret

32. Har du under det nuvarande läsåret fått tips av talterapeut hur du kan använda AKK i smågruppsundervisningen på ett ändamålsenligt sätt?

- Ja, hurdana tips? _____
- Nej
- Jag har inte samarbetat med talterapeut gällande AKK under det nuvarande läsåret

33. Vad skulle du önska att få mera information om från talterapeut gällande AKK användning i smågruppsundervisning?

33. Relevans av samarbete mellan lärare och talterapeut gällande AKK

Dra markören så att det passar din uppfattning

Jag tycker att samarbete mellan lärare och talterapeut gällande AKK är relevant

Helt av annan åsikt

Helt av samma åsikt

36. På vems ansvar är det att eleven får AKK?

- Lärarens
- Talterapeutens
- Föräldrarnas
- Elevens
- Tikotekets
- Annan, vem? _____

37. På vems ansvar är det att AKK används i klassrummet?

- Lärarens
- Assistentens
- Talterapeutens
- Föräldrarnas
- Elevens
- Annan, vem? _____

Tack för ert deltagande i studien!

Bilaga C pressmeddelande

Lärare inom smågruppsundervisning upplever bristfällig kunskap och handledning i AKK-användning, vilket understryker vikten av samarbetet mellan lärare och talterapeut kring AKK-användning i smågruppsundervisning

Pro gradu-avhandling i logopedi
Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi, Åbo Akademi

Resultaten från en pro gradu-avhandling vid Åbo Akademi visar att lärares självuppskattade kunskap om AKK varierar och att betydligt fler lärare känner till olika AKK-metoder än det är lärare som upplever att de har tillräcklig kunskap om AKK för att använda det. Elin Lassila har undersökt hur mycket kunskap lärare som jobbar med smågruppsundervisning har om AKK, hur de upplever användningen av AKK samt hur AKK-användningen ser ut inom smågruppsundervisningen i lågstadier i Svenskfinland. Lärare inom smågruppsundervisning upplever bristfällig handledning i användningen av AKK, och majoriteten av deltagarna önskade ytterligare utbildning gällande AKK. Många lärare har erhållit sin kunskap om AKK via talterapeuter. Ju mera arbetserfarenhet lärare har, desto mindre arbetsdrygt upplever de användningen av AKK. Graden av lärares användning av AKK verkar inte påverkas av elevernas ålder, men ett större antal deltagare skulle behövas för att bekräfta dessa resultat.

Resultaten indikerar enligt Lassila att lärare som jobbar med smågruppsundervisning inte upplever tillräcklig kunskap om AKK och inte känner sig bekväma med att använda AKK i smågruppsundervisningen till följd av bristfällig handledning. Någon form av obligatorisk AKK utbildning kan tänkas vara nödvändig för att främja lärares kunskap om AKK och öka användningen av detta inom smågruppsundervisningen i Svenskfinland. Eftersom många lärare har erhållit sin kunskap om AKK från talterapeuter, understryks vikten av samarbete mellan lärare och talterapeuter gällande anskaffning, handledning och implementering av AKK i smågruppsundervisningen.

Målgruppen för studien var special- och/eller klasslärare som är ansvariga för smågrupper vid olika lågstadier i Svenskfinland. Sammanlagt deltog 28 lärare i studien genom att besvara en elektronisk enkät. Lärare ur alla tvåspråkiga landskap i Finland besvarade enkäten.

Ytterligare information fås av:

Elin Lassila
Logopedistuderande
Logopedi/Åbo Akademi
elin.lassila@abo.fi